

**LÄÄNE-VIRU MAAKONNA
RAHVARAAMATUKOGUDE
2020. AASTA TEGEVUSE ARUANNE**

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Põhilised tegevussuunad	3
1.1 Koroonaviiruse mõju	4
1.1.1 Esimene laine	4
1.1.2 Teine laine	5
2. Juhtimine	6
2.1 Raamatukogude võrgu struktuur ja nõukogud.....	6
2.2 Eelarve	7
2.3 Projektid.....	8
2.4 Personali koosseis, juhtimine ja areng	8
2.4.1 Ülevaade täienduskoolitusest	9
2.4.2 Maakonnaraamatukogu korraldatud koolitused	10
2.4.3 Raamatukogutöötajate avalikud esinemised	12
2.4.4 Erialahariduse omandamine	12
2.4.5 Töötajate tunnustamine	12
2.5 Raamatukogu haldusjuhtimine	12
2.5.1 Juurdepääs liikumispuudega inimesele	13
2.6 Raamatukogu arendustegevused infotehnoloogia valdkonnas.....	13
3. Kogud komplekteerimine ja töötlemine	14
3.1 komplekteerimise põhimõtted ja uuendused (sh e-teavikud).....	15
3.1.1 Raamatu komplekteerimine.....	17
3.1.2 Perioodika komplekteerimine	18
3.1.3 Auviste komplekteerimine	18
3.2 inventuurid, mahakandmised	18
4. Lugejateenindus ja raamatukoguteenused.....	18
4.1 Avaliku teabe kättesaadavaks tegemine	19
4.2 Raamatukogu kasutamine ja teenused.....	20
4.3 RVL teenindus.....	22
4.4 Laste- ja noorteteenindus	22
4.4.1 Laste-ja noortekirjanduse komplekteerimine	22
4.4.2 Laste-ja noorte raamatukogu kasutamine.....	23
4.4.3 Laste-ja noorteteenindus, s.h lugemisharjumuste kujundamine ja arendamine	23
4.4.4 Laste- ja noorteüritused	25
4.5 Erivajadustega sihtrühmade teenused	25
4.6 Raamatukogu kui kohalikku pärandit jäädvustav, elukestvat õpet toetav ja vabaaja võimalusi pakkuv kultuurikeskkond	26
4.6.1 kohalikul tasandil	29
4.6.2 riiklikul tasandil.....	30
4.6.3 rahvusvahelisel tasandil.....	30
4.7 Raamatukogu koolituskeskusena kasutajatele	31
4.8 Raamatukoguteenuse turundus ja väljaanded.....	31
4.9 Andmebaasid	32
5. 2021. aasta tegevused	32
LISA 1. Personali koolitus	34
LISA 2. Raamatukogutöötajate avalikud esinemised.....	35
LISA 3. Raamatukogude ehitamine, renoveerimine, remondid.....	36
LISA 4. Laste ja noorteüritused	37
LISA 5. Raamatukoguteeninduse maakondliku koordineerimise ülesannete täitmine.....	39

Sissejuhatus

Tabel 1

Maakond	Elanike arv (01.12.19)	KOV-de arv maakonnas	Üldkasutatavate raamatukogude arv	Harukogude arv	Teenindus- punktide arv	Kokku raamatu- kogusid
Lääne- Virumaa	59 171	8	15	25	11	40

Üldkasutatavate raamatukogude arv:

2020.aasta lõpus oli maakonnas endiselt 40 raamatukogu, millest 15 olid harukogud.

Lisaks maakonna keskraamatukogule oli 5 vallaraamatukogu, 2 harukogudega külaraamatukogu ja 7 iseseisvat külaraamatukogu.

Teeninduspunkte oli 11, mis on 2 võrra vähem kui aasta varem.

1. Põhilised tegevussuunad

Pandeemiast tingitud eriolukord ja sellele järgnenud piirangud mõjutasid tugevalt raamatukogude tegevust kõikides töövaldkondades ja see kajastub ka arvulistes näitajates.

- Kuigi eriolukorra alguses sulgesid enamik raamatukogusid ukсед, alustati üsna pea kontaktivaba laenutamiseга. Vahepealset aega kasutati fondi korrastamiseks, inventuurideks ja kodulooliste materjalidega tegelemiseks. Raamatukoguhoidjad olid abiks info vahendamisel ja pakkusid telefoni teel vaimset tuge vanemaealistele. Lastel aidati stressiga toime tulla lugedes neile telefonitsi ette raamatuid, rääkides anekdoote ja mängides sõnamänge.
- Juba olemasolevad tagastuskastid õigustasid ennast ning paljud raamatukogud, kellel seda varem polnud, said tagastuskasti aasta jooksul. Kontaktivaba laenus on nüüdseks saanud igapäevatöö osaks. Paljud kasutajad tegid tutvust lugejaportaliga, kasvas otsingute arv andmebaasist.
- 17 raamatukogu viisid 2020.a läbi kvaliteedihindamise. Küllastajate rahuolu-uuringud lükati paljuski siiski edasi, kuna pandeemiast tingitud aeg neid ei soosinud.
- Kaks haruraamatukogu kolis uutesse ruumidesse.
- Kuigi kogudest kustutati 60,5% rohkem teavikuid kui juurde tuli, ei suurenenud kogude ringlus, sest laenutuste arv vähenes.
- Kuigi edasi tuli lükata õppereisid Oodi raamatukogusse ja väljasõiduseminar maakonda, toimusid kõik teised planeeritud koolitused, osa neist veebi vahendusel.
- Ära tuli jätta või ümber korraldada mitmeid üritusi ja kohtumisi. Siiski jõuti tähistada ka rahvajutu aastat ning läbi viia mitmeid üritusi nii lastele kui täiskasvanutele. Kaks raamatukoguhoidjate poolt läbi viidud koolitusprojekti said maakonnas aasta õpitegudena tunnustatud.
- Koolide sulgemise tõttu jäi napiks laste „Lugemisisu“ programm, millega oli liitunud 16 raamatukogu, kuid Nukitsa-tunnid said peetud ja mitu lastekirjanikku jõudis Lääne-Virumaa laste ette.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogus:

- Juunis läbi viidud kvaliteedihindamine ja lugejaküsitlus andsid mitmekülgse pildi raamatukogu hetkeolukorrast, arendamist vajavatest valdkondadest ning lugejate soovidest ja arvamustest.

- Kultuuriministeeriumi poolt läbi viidud haldusjärelevalve andis kinnituse, et maakonnaraamatukogu rollis tehtud töö on olnud õige ja vajalik – komplekteerimine ja raamatukoguhoidjate koolitamine ning nõustamine on hästi korraldatud.
- Raamatukogu hoone korrashoidu tehti aasta jooksul mitmeid olulisi investeeringuid, sh jõudis lõpule aknapaalede remont ning renoveeriti hoone kahe külje välisfassaad.

Digikultuuri aastal osaleti ülemaailmsel digikoristuspäeval, kunstiklubi loengutel propageeriti ja tutvuti digitaalsete kunstinäitustega, kutsuti üles kasutama teemaviidet #digikultuur, tehti virtuaalnäitusi, täiendati Vikipeedias raamatukogu lehte. Valmis emadepäeva luulekava, mis oli nähtav nii Facebookis kui YouTubes. Osaleti kampaanias „Ole IT-vaatlik“.

1.1 Koroonaviiruse mõju

1.1.1 Esimene laine

- Eriolukorra kehtestamisel sulgesid enamik raamatukogusid lugejatele ukсед. Raamatukoguhoidjad käisid tööl, korrastati fondi, tehti inventuure või hakati kohe pakkuma kontaktivaba laenutust. Mõnes raamatukogus olid ukсед lahti, kuid pakuti piiratud teenust - sai ainult raamatuid tagastada ja laenutada. Üsna pea mindi igal pool üle kontaktivabale laenutamisele. Jätkus ka infopäringutele vastamine, lugejatele lugemissoovituste tegemine ja raamatutellimuste täitmine, printimis- ja skaneerimisteenuse osutamine ja mõnel pool ka koduteenindus. Aseri raamatukogu oli täielikult avatud postipunkti lahtioleku aegadel. Kohalikele õpetajatele oldi toeks Zoomi keskkonnas tundide läbiviimisel ja koolitustel osalemisel.
- Eriolukorra ajal ja peale seda hangiti tagastuskastid 16-le raamatukogule. Aasta lõpuks oli maakonnas 24 tagastuskasti või väiksemat raamatukappi. Raamatute tellimused pakiti kokku ja jäeti ruumi/esikusse/rõdudle, kus lugeja selle kontaktivabalt kätte sai. Kadrinas tekitati elevust kohaliku käsitöömeistri valmistatud raamatukotikestega.
- Veebikõne kaudu jagati lugejatele raamatusoovitusi, telefoni teel õpetati kasutama lugejaportaali. Mõned üritused, näitused ja ettelugemised viidi läbi veebikeskkonnas. Raamatukoguhoidjate omavaheline suhtlemine viidi samuti üle veebi.
- Viru-Nigula valla raamatukogudes oli lastel võimalik helistada raamatukoguhoidjale, kes luges neile raamatut ette ja mängis sõnamänge. Helistati eakamatele lugejatele, et pakkuda suhtlemisvõimalust ja tuge.
- Suurenes lugejaportaali kasutamine ja soovijatele väljastati ka edaspidi raamatupakke kontaktivabalt.
- Eriolukorra ajal mõnes kohas teenuse kättesaadavuse ajad lühenesid, kuid üldiselt jäid need tavapäraseks. Täielikult ei suletud ühtegi raamatukogu.
- Eelarves tehti kärpeid neljas vallaraamatukogus. Väike-Maarjas vähendati ühe kuu palka 10%, Kadrinas vähendati esialgu eelarvet 1,8%, kuid hiljem kärbet siiski ei tehtud. Tapal vähendati majanduskulusid 9,36%. Haljalas peatati investeerimiseks kavandatud kulud ja palgatõus.
- Esimese laine ajal võimaldati töötajatele kindad, maskid ja visiirid, kuid need olid üldiselt soovituslikud ja neid kanti vabatahtlikult. Mõnel pool paigaldati teeninduslettidele kaitseklaasid.
- Lugejatele oli esimese laine ajal maski kandmise soovituslik.
- 18. maist avati kõikjal lugejatele ukсед. Töökorralduses olulisi muudatusi ei tehtud. Paigutati ümber mööblit ja vähendati kasutajakohti, et tagada distantsihoidmine. Kaugtööd võimaldati Tapal kroonika koostamiseks, ürituste ettevalmistamiseks ja komplekteerimiseks.

- Teise laine kartuses jäeti ära sügisesse planeeritud üritusi, soetati juurde desinfitseerimisvahendeid, visiire ja maske, teeninduslettidele paigaldati kaitseklaase ning telliti tagastuskaste. Hakati uurima raamatukäpi soetamise võimalusi.
- Lääne-Virumaa Keskraamatukogu oli 16.märtsist külastajatele kaheks nädalaks suletud. Kuni kontaktivaba laenutuse alguseni tegeleti sisetöödega- kogude korrashoiuga, Digar andmebaasis olevatele artiklitele kodulooliste märksõnade lisamisega, blogipostituste kirjutamisega, raamatunimestike koostamisega, päringutele vastamisega jms. Mõned töötajad tegid vähesel määral ka kaugtööd (andmebaasi korrastamine).
30.märtsil alustati kontaktivaba laenutusega. Laenuaja pikkus oli 35 päeva ning viivisevaba periood kehtestati 11.maini. Raamatuid sai tagastada tagastuskasti, misjärel hoiti neid 72 tundi karantiinis. Raamatuid väljastades kanti maski ja kindaid.
Aprilli keskel hakkas raamatukogu pakkuma kasutajaks registreerimise võimalust kodulehe vormi kaudu. Võimalik oli printida ning kasutada arvutit Riigi Teataja, KOV-ide info, pangatoimingute jms tegemiseks I korruse laenutusruumis. Printimine ja skaneerimine olid tasuta.
18. maist oli raamatukogu argipäeviti avatud kella 10-18. Lettidele paigutati töötajate kaitseks pleksiklaasid ning töötajatele hangiti ka visiirid. Arvuteid desinfitseeriti peale iga kasutuskorda, samuti puhastati regulaarselt üldkasutatavaid pindu. Vähendati distantsi hoidmiseks istekohti kõigis teenindussaalides ja internetipunktis.
Raamatukogu külastajatel paluti võimalusel kanda maski, rangelt soovituslik oli see nendele lugejatele, kes kasutasid teavikuid kohapeal (nt ajalehtede ja ajakirjade lugejad).
Peale 2+2 piirangu kaotamist paigutati ruumidesse tagasi kogu mööbel ja arvutid, korrustele jäid alles desinfitseerimisvahendid (lugejatele käte puhastuseks ja töötajatele pindade ja käte puhastamiseks). Tasulisi teenuseid hakati pakkuma hinnakirja järgselt.

1.1.2 Teine laine

- Teise laine ajal ühtegi raamatukogu ei suletud, avatud oldi tavapärasel aegadel, kättesaadavaks jäid kõik teenused. Mõnedes raamatukogudes jäeti ära üritusi ja grupitegevusi.
- Soovijatele jätkati kontaktivaba laenutamist, raamatuid sai tagastada tagastuskastidesse. Lugejad hakkasid rohkem kasutama võimalust raamatuid tellida e-maili ja telefoni teel, lugejaportaali kaudu. Novembris paigaldati Lääne-Virumaa Keskraamatukogu hoovi Cleveroni pakiautomaat (raamatukapp), mis võimaldas lugejatel teavikuid kätte saada ööpäevaringselt ja kontaktivabalt.
- Raamatukogutöötajad kandsid maski/visiiri, kuigi igal pool polnud see kohustuslik.
- Lugejatele oli maski/visiiri kandmine kohustuslik. Raamatukogudes oli võimalik ka maski soetada. Kõigile olid kättesaadavad desinfitseerimisvahendid. Paluti jälgida 2+2 nõuet, vähendati kasutajakohtade arvu lugemissaalides ja internetipunktides.
- Kaugtööd ei tehtud, kuid koosolekuid peeti veebi teel.
- Mõnes raamatukogus jagati kooliõpilastele toidupakke.
- Eelarvekärpeid rohkem ei tehtud.

Kui esimese laine ajal oli vaja kiiresti ümber korraldada laenutustegevus, soetada kaitsevahendid, teha lugejatele ja töötajatele teatavaks muudatused, tühistada üritused jne, siis teise laine ajal oldi juba harjunud tegema tööd pandeemia tingimustes. Väljakutsetena toodi esile:

- Mõista mis toimub, saada ise adekvaatset infot ja rahustada raamatukogu külastajaid. Inimesed vajasid telefoni teel nõustamist, julgustamist ja lihtsalt ärakuulamist.
- Raamatupakkide tegemine, mis eeldas nii lugeja kui kirjanduse veelgi suuremat tundmist.
- Telefoni teel klientide juhendamine arvuti kasutamisel.
- Ürituste korraldamisega seotud risk – kas korraldada ja kuidas tagada külastajate ohutus.
- Selgitada inimestele vahemaa hoidmise vajalikkust, desinfitseerimise ja maskide kandmise kohustust.

Eri- ja hädaolukord pakkusid võimalust:

- Mõista, milliseid teenuseid vajatakse ja milliseid teenuseid rohkem reklaamida.
- Raamatusoovitusi asuti andma ka videokõne teel, avanes võimalus pakkida inimestele kaasa raamatuid, mida nad muidu ei oskaks laenutada.
- Õpetas nägema tänasest päevast kaugemale: milliseid virtuaalteenuseid edaspidi arendada (nõustamine, ettelugemised, lugemissoovitused) ja mida on raamatukogutöötajal endal vaja õppida, et osata neid teenuseid lugejatele pakkuda ja suhtluses kolleegidega kasutada.

Õppetunnid:

- Raamatukogusid ei tohiks kõikjal sulgeda, vaid arvesse peaks võtma kohalikke olusid: väikestes maaraamatukogudes liigub ka tavapärasetel aegadel vähe rahvast.
- Esimese laine ajal anti raamatukogude tegevuseks selgemad juhised, teise laine ajal oli rohkem segadust. Ebamäärased korraldused ja soovitused raskendasid raamatukogu ürituste planeerimist, oli keerukam tööd korraldada.
- Igas olukorras tuleb jääda rahulikuks, leida parimad lahendused ning kindlasti tuleb täita reegleid ja usaldada õigeid kanaleid.
- Inimesed vajavad suhtlemist ja nõustamist, eriti vanemaealised ja selleks peab raamatukoguhoidjal jätkuma empaatiavõimet, ärakuulamisoskust ja informeeritust.
- Raamatukogud on vajalikud ja saavad hakkama igas olukorras. Lugejad on mõistvad ja hoolivad oma raamatukogust.

2 Juhtimine

2.1 Raamatukogude võrgu struktuur ja nõukogud

2020.a raamatukogude võrgus muutusi ei toimunud, kuid muutused olid teeninduspunktides: Rakkes suleti kasutajate vähesuse tõttu Lahu teeninduspunkt, mis oli kunagi iseseisev raamatukogu. Samas avati koostöös Salla Seltsimaja MTÜga teeninduspunkt Sallas, mis on avatud korra nädalas ja iga kuu esimesel reedel. Laenutada on võimalik nii perioodikat kui ka valikut Rakke raamatukogu teavikutest. Samuti on olemas internetiühendusega arvuti ja printeri kasutamise võimalus. Ulvi raamatukogu kaks teeninduspunkti sel aastal ei tegutsenud.

- Ühinemisi ja reorganiseerimisi ei olnud.
- Nõukogudel on peamiselt nõuandev funktsioon. 2020.aastal nende tegevus kuigi aktiivne ei olnud ja koos ei käidud, kuid siiski arutati raamatukogu arenguvõimalusi, arengukava väljatöötamist ja tutvuti 2021. aasta eelarveprojektiga.
- Kehtivad arengukavad on LVKRRK-1, Haljala, Tapa ja Kadrina vallaraamatukogudel. Vinni ja Rakvere valla raamatukogude tegevus on kajastatud valla arengukavades. Viru-Nigula VRK arengukava on koostamisel. Alustati Tapa Vallaraamatukogu arengukava 2021–2025 koostamist ja LVKRRK arengukava uuendamist.
- 17 raamatukogu viisid läbi teenuse kvaliteedihindamise.

- Veebruaris 2020 viis Kultuuriministerium Lääne-Virumaa Keskraamatukogus läbi haldusjärelvalve, mille kokkuvõttes tõdeti, et Lääne-Virumaa Keskraamatukogu täidab RaRS-s sätestatud maakonnaraamatukogu ülesandeid raamatukoguteeninduse koordineerimisel Lääne-Viru maakonnas. Tehti ettekirjutis selle kohta, et Lääne-Virumaa Keskraamatukogu peab kinnitama kõigi maakonna rahvaraamatukogude tellitud teavikute arved riigieelarvest finantseeritud summa ulatuses, mille järgselt muudeti Tapa Vallavalitsusega sõlmitud lepingut.

Raamatukogude arvu piirkonnas peetakse piisavaks ja nende tihedust optimaalseks. Teenuse kasutamist maapiirkondades raskendab halb bussühendus või selle puudumine. Raamatukogu lahtiolekuajad on üldiselt seatud piirkonna bussiliiklust ja tööinimeste liikumist arvestades. Kohti, millest raamatukogu jääb kaugemale, teenindatakse välis teeninduspunktidega või pakutakse koduteenust. Pigem on probleemiks mõnede raamatukogude väga vähene kasutamine. Kadrina raamatukogu Viitna filiaalis kohapeal tegevus peale laenutustegevuse praktiliselt puudub, samuti ei ole raamatukogu leidnud rakendust külakeskusena, ka Haljala raamatukogu Vihula harukogu kasutamine oli väga väike.

Edaspidi tuleb nii mõnegi raamatukogu tegevus külastajate vähesuse tõttu ümber korraldada.

2.2 Eelarve

Tabel 2

Põhieelarve	Seisuga 31.12.19. €	Seisuga 31.12.20 €	Muutus
Eelarve kokku	1 837 632	1 917 351	4,34%
sh keskraamatukogu	598 916	650 845	8,67%
Personalikulu	1 310 126	1 365 916	4,26%
sh keskraamatukogu	482 841	533 290	10,45%
Komplekteerimiskulu	308 273	327 632	6,28%
sh KOV-lt	194 940	200 925	3,07%
sh riigilt	113 333	126 707	11,80%
sh keskraamatukogu	59 954	59 482	-0,79%
sh KOV-lt	30 952	27 301	-11,80%
sh riigilt	29 002	32 181	10,96%
Infotehnoloogiakulu	44 260	42 458	-4,07%
sh keskraamatukogu	3 919	4,746	21,10%

Täienduskoolituskulu oli 6800€, mille hulgas on ka maakonnaraamatukogule eraldatud kultuuriministeriumi projektitoetus ning üritusteks ja näitusteks kulus 6751€. Mõlemad summad on eelmise aastaga võrreldes väiksemad, kuna raha kasutamise võimalused olid piiratud.

Investeeringute summa oli 161 374 €, neist 146 734 € ehitisteks ja remondiks, 14 640 € olid Tapa VRK ja LVKRRK investeeringud raamatukapi soetamiseks.

Kohalik omavalitsus kompenseerib raamatukogudele eelarve piires tööga seotud (koduteenindus, raamatupakkide vedu, RVL, asendamine valla teises raamatukogus) sõidukulud või võimaldab kasutada valla transporti.

2.3 Projektid

Tabel 3

Projektid, toetused (Kellelt saadud?)	Periood	Eraldatud summa	Projekti üldmaksumus
<i>Eesti Kutuurkapital</i>			
Uhtna raamatukogu Emakeelepäev Piret Pääriga	02.03.20– 31.03.20	200 €	250 €
Uhtna raamatukogu Uhke Uhtna	01.07.20 – 21.10.20	120 €	194 €
Laekvere raamatukogu Eduard Vilde 155. sünniaastapäeva tähistamine	20.11.19 – 30.04.20	400 €	706 €
Jäned ja Lehtse raamatukogudes Kohtumine lastekirjanik Jaanus Vaiksooga	16.03.20 – 30.10.20	150 €	200,70 €
Tamsalu Raamatukogus Kohtumine Ilmar Tomuskiga	15.04.20 – 31.12.20	150 €	205,99 €
Lääne-Virumaa Keskraamatukogus Jüri Kameniku loengu korraldamine	01.10.20 – 15.11.20	150 €	190 €
<i>Kultuuriministeerium</i>			
Lääne-Virumaa Keskraamatukogu Täiendkoolitused raamatukoguhoidjatele	01.04.20 – 15.12.20	2503 €	3726 €

Toetused erinevatele projektidele rikastavad lugejate kultuurielu ja annavad võimaluse elukestvat õpet toetavate ürituste korraldamiseks. Laste puhul on peale sündmuste toimumist alati märgata lugemise elavnemist.

Rahvajutu aasta puhul toimusid Uhtnas raamatukogutunnid, kus tutvustati lastele kohalikke rahvajutte ja tähistati emakeelepäeva. Raamatukogu ja lasteaeda ümbritseval aial eksponeeriti fotonäitust sellest, kuidas see tänav on ajas muutunud. Kohalikud inimesed hakkasid rohkem kasutama kõnniteed, mille servas aia küljes olid fotod ja luuletused.

Raamatukoguhoidjad, kes on ka kohaliku külaseltsi tegevuse eestvedajad, kirjutavad projekte seltsile, mille tulemusi naudivad raamatukogu lugejad. Väikeses külas on seltsi liikmed ja lugejad samad inimesed.

Lääne-Virumaa KRK koolitusprojektiga võimaldati kvaliteetseid erialaseid täienduskoolitusi lisaks oma maakonnale ka naabermaakondade raamatukogutöötajatele. Koolitustoetust kasutati kolme koolituse läbiviimiseks: „Noored ja internet: sotsiaalsed riskid ja võimalused“, „Strateegilise kavandamise tööriistad raamatukogude tegevuse korraldamisel“, „Hea teeninduse põhimõtted ja väljakutsed“.

2.4 Personali koosseis, juhtimine ja areng

2020.a lõpus oli maakonnas 78 raamatukoguhoidjat (neist 22 LVKRRK-s), mis on sama palju kui aasta varem. Neist olid kõrgharidusega 40, sealhulgas erialase kõrgharidusega 28. 48-l oli raamatukoguhoidja kutse.

9 raamatukoguhoidjat töötas osalise tööajaga (2019.a 8). 1 vabatahtlik viis Väike-Maarja VRK-s läbi üritusi.

- Seoses Viru-Nigula valla raamatukogu direktori lahkumisega pensionile liikus Viru-Nigula haruraamatukogu senine raamatukoguhoidja valla raamatukogu direktoriks. Viru-Nigula harukogusse võeti augustis uus töötaja.

- Seoses Omniva postipunkti teenuse pakkumisega Viru-Nigula valla raamatukogus Kundas muutusid lahtiolekuajad: alates suvest on raamatukogu esmaspäeviti suletud ja laupäeviti avatud. Lugejatele ei ole need avamisajad endiselt harjumuspärased, väga palju helistatakse ja tullakse raamatukogu ukse taha esmaspäeviti.
Postipunkti teenust hakkas osutama ka Viru-Nigula harukogu. Kuna postipunkt on avatud ka esmaspäeviti, saab sel päeval kasutada ka raamatukogu, mis muidu oli lugejatele sel päeval suletud.
- Ulvi rk-s muutusid lahtioleku ajad seoses sellega, et juhatajale anti valla raamatukogude koordinaatori lisakohustus.
- Kiltsi raamatukogu pakkus lugejatele võimalust iga kuu esimesel ja viimasel laupäeval raamatukogu külastada.
- Seoses Lahu raamatukogu sulgemisega vähenes Rakkes ühe raamatukoguhoidja töökoormus 0,2 koha võrra.
- Lääne-Virumaa Keskraamatukogu direktor naasis täiskoormusega tööle juunist, tema äraolekul täitis direktori ülesandeid arendusspetsialist.

Vinni valla raamatukogudel uuendati põhimäärust. Võeti vastu ühtne valla raamatukogude kasutamise eeskiri ning raamatukogule mittevajalike teavikute tasuta võõrandamise ja müügi kord.

Tapa VRK uuendati komplekteerimise aluseid.

2.4.1 Ülevaade täienduskoolitusest

Vt ka LISA 1.

Tabel 4

Teema	Korraldaja	Osalejate arv
Raamatukoguhoidjate kutsekoolitus	RR	2
Lugejateenindus		
EGGA teabepäev: "Vananemine kultuuris"	EGGA	1
Jaan Kross 100	RR	3
Veebikoolitus: Vanemaealiste digimenteri koolitus	TLÜ	1
Veebikoolitus: Meediapädevus raamatukogudele	RR	1
Eesti mõisad saavad uue kuue	ET Infokeskuse OÜ	1
Arendus ja juhtimine		
21. saj. raamatukogu. Kommunikatsioon, võrgustikud ja muudatuste juhtimine	Creativity Lab ja ERÜ	2
21. saj. raamatukogu. Organisatsioon ja muudatuste juhtimine	Creativity Lab ja ERÜ	2
Teenusedisain kultuuris	Kultuuriministeerium	1
Veebikoolitus "Kuidas videokoosolekut ette valmistada ja läbi viia"	ERÜ	2
UMT mõttetalgud veebis: "Raamatukogu ruum kui teenus"	ERÜ	3
Veebikoolitus: Kuidas edastada head/halba sõnumit?	TLÜ	1
Veebikoolitus: Kuidas edendada rohelist mõtlemist ettevõttes?	TLÜ	1
Directori veebiseminar: Läbipõlemine	Marketingi Instituut	3

Kaido Pajumaa "Juhtmeeskonna tugevdamine"	RR	2
ERÜ Noorteklubi veebikoolitus „Enesejuhtimine ja hea vorm töös“	ERÜ	1
Virtuaalne teenusedisaini konverents: avaliku ruumi disain inimkeskseks	RR, TalTech	5
Õiguse alused mittejuhtidele	TÜ	1
<i>Digioskused</i>		
Veebikoolitus: DigiTarkus	TalTech	6
ArcGIS Pro tarkvara	Haljala Vallavalitsus	1
WordPressiga kodulehe koolitus	KehaMeeleKool OÜ	1
<i>Lasteteenindus</i>		
Lastekirjanduse aastakoosolek	ELK	3
Kohvernäituse "Pikk-pikk teekond" koolitus	ELK	1
Algupärase lastekirjanduse päev veebis "Karvased ja sulelised meie laste- ja noortekirjanduses"	Tartu LRK	2
A. Sibula erialapäeva veebikoolitus: Noortekirjandusest	TLN KRK	4
Veebikoolitus: Interaktiivsed rk-tunnid ja harivad online mängud sinu rk-s I ja II	TLN KRK	1
Veebinar "Lukulistit"	Kirjastikaista+Seinäjäki rmtk	1
Lugemisisu stardikoolitus	ELK	11

Raamatukogutöötajad osalesid veel:

- Maaraamatukogude suveseminar Saaremaal (ERÜ, Saaremaa KRK)
- Üleriigilisel lasteraamatukoguhoidjate päeval Viimsis (ERÜ; Viimsi RK)
- XX maaraamatukoguhoidjate päeval Mustlas (ERÜ, Viljandi LRK)
- Rahva Raamatu kliendipäeval
- Veebiarutelul „Parandame Eesti vananemiskeskonda“ (TLÜ, Eesti demograafia keskus)
- Raamatukogutöötaja kutse taotlemise infopäeval (ERÜ)
- Seminaril „Laps kirjanduses“
- Tuleohutuse koolitustel ja tulekahjuõppusel
- Tapa valla raamatukogude töötajad käisid kogemusõppe päeval Viimsi raamatukogus ja Anija mõisas (raamatukogus).

Palju positiivset tagasisidet sai „Lugemisisu“ koolitus, mis andis rohkelt ideid igapäevatööks lastega. Kõiki koolitusi peeti raamatukogutöötaja arengu seisukohalt üliolulisteks. Virtuaalkoolitused olid uus, aga hea kogemus.

2.4.2 Maakonnaraamatukogu korraldatud koolitused

Lääne-Virumaa KRK korraldas maakonna raamatukoguhoidjatele kuus info- ja koolituspäeva. Neist kolmel osalesid kolleegid Ida-Virumaalt ja Järvamaalt. Koostöös ETKA Andrasega korraldati piirkondlik koolitus, millel osalesid kahe maakonna raamatukoguhoidjad. Kõikidel koolitustel osalesid ka Lääne-Virumaa KRK töötajad, ühel infopäeval ka kooliraamatukogude töötajad.

Täienduskoolitusi korraldati teemadel nagu kirjandus, teeninduspsühholoogia, laste-ja noorteteenindus, strateegiline juhtimine, andmebaasid, täiskasvanuharidus.

Tabel 5

Koolituse aeg	Koolituse teema	Koolitaja	Koolituse maht/kestus	Raamatu koguhoidjate arv/KOV-ide arv	Eelarve/koolituseks kulutatud summa
13.02.20	Rahvajutu aasta. Rahvakultuuri keskuse ja rk-de koostöövõimalused. Robootika võimalused rk-s. Kohtumine kirjanikega. Eesti kirjanduse hetkeseisust.	Annika Aasa Inge Pikkoja Piret Raud Tiit Aleksejev	6	40/7	543€
26.02.20	Statistikaameti andmebaasid. Postipunktid rk-des. Raamatukogude arengusuunad.	Gerli Õunapuu Ott Nauts Ülle Talihärm	6	25/8	45€
16.09.20	Strateegilise kujundamise tööriistad rk-de tegevuse korraldamisel.	Jorma Sarv (Creativity Lab)	8	18/13	1471€
21.10.20	Korrektne ametikeel	Sirje Mäearu (EKI)	5	23/1 (LVKRR)	Tasuta
27.10.20	Hea teeninduse põhitõed ja väljakutsed.	Jaana.S. Liigand- Juhkam (Arikano)	6	33/10	1075€
11.11.20	Kuidas täiskasvanud õpivad ja kuidas neid tõhusamalt õpetada.	ETKA Andras Kristel Jalak	4	30/10	Euroopa Sotsiaalfondi projekt
26.11.20	Noored ja internet: sotsiaalsed riskid ja väljakutsed.	Maria Murumaa- Mengel (TÜ)	6	43/14	1200€

Toimused kõik planeeritud koolitused, kuigi mitme puhul tuli muuta kuupäeva ja kaks koolitust toimus veebis. Kokku toimus koolitusi 41 tunni ulatuses. Ära jäid kõik kavas olnud õppereisid ja väljasõidud.

Täienduskoolituste planeerimisel lähtuti raamatukoguhoidja kutsestandardi kompetentsidest nagu lugeja- ja infoteenindus ning arendustegevus ja juhtimine.

Koolitustel õpiti kasutama rahvusraamatukogu ja statistikaameti andmebaase, kuidas koostada hea ülesehitusega ja kindlatele seostele tuginevat arengukava, kuidas paremini mõista lugeja käitumise psühholoogiat ning seeläbi valida mõjusamaid suhtlemisstiile, kuidas efektiivsemalt õppida ja õpetada ning õpiti mõistma ja mõtestama laste ja noorte netikäitumist jm.

2.4.3 Raamatukogutöötajate avalikud esinemised: ettekanded, loengud, koolitused. Vt ka LISA 2.

Raamatukoguhoidjad esinesid Viru Instituudi korraldatud üritustel, kus tutvustasid koduloo jäädvustamise võimalusi ning muuseumide ja raamatukogude koostöö võimalusi. Erinevatel kohtumistel räägiti kodukandi tuntud inimestest ja anti ülevaateid kirjandusest. Kolleegidele tutvustati raamatukogu tegevust ja jagati kogemusi robotika läbi viimisest raamatukogus.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu töötajad esinesid erinevatele organisatsioonidele ja kolleegidele kirjanduse, raamatukoguteenustega, rahvakultuuri ja kodulooga seotud teemadel.

2.4.4 Erialahariduse omandamine.

Kaks raamatukoguhoidjat lõpetasid 2020. aastal Eesti Rahvusraamatukogu kutsekoolituse kursuse ja üks raamatukoguhoidja alustas kutseõpinguid sügisel.

Eriala toetavat haridust omandas üks töötaja Tartu Ülikooli Pärnu Kolledži teenuste disaini ja juhtimise eriala magistriõppes.

2.4.5 Töötajate tunnustamine.

- Inge Pikkoja (Uhtna) – ERÜ tänukiri– aasta lasteraamatukoguhoidja 2019. Kultuuriministeerium tänukiri– aasta lasteraamatukoguhoidja 2019. Rakvere valla tänukiri – kaasabi eest Vaba Rahva Tantsu teoks saamisel. RRG tänukiri– Lääne-Virumaa 3.klasside õpioskuste olümpiaadil õpilaste juhendamise eest.
- Mervi Lilleoja (Viru-Nigula) – ERÜ aasta maaraamatukoguhoidja nominent
- Maarika Lausvee (Laekvere) – Kultuuriministeeriumi tänukiri suure pühendumisega tehtud kultuuri, kirjandust ja kogukonda väärtustava töö eest.
- Ene Heide (Kadrina) – Eesti Kultuurkapitali Lääne-Virumaa ekspertgrupi 2019. aastapreemia.
- Kadrina valla raamatukogu – Lääne-Virumaa 2020. aasta õpitegu eripreemia.
- Urve Kingumets (Varangu) – Projekt „Aiandusalased oskused kogukonda“ Lääne-Virumaa Aasta õpitegu 2020 laureaat.
- Ere Käärmaa (Tapa) – Kino Maale filmifestivali korraldamisele kaasaaitamise eest.
- Tapa Vallaraamatukogu – Kino Maale filmifestivali korraldamisele kaasaaitamise eest Tapa ja Tamsalu raamatukogus.
- Sirje Raudmäe (Roela) – MTÜ Roela Kodukant tänukiri tehtud töö eest.

2.5 Raamatukogu haldusjuhtimine.

Vt ka LISA 3.

2020. a said uued ruumid kaks raamatukogu:

- Sõmeru raamatukogu Lepna haruraamatukogu kolis uutesse külakeskuse ruumidesse kortermaja esimesel ja null-korrusel. Raamatukogu sai suurelt osalt ka uue sisustuse. Ruumid on avarad ja annavad hea võimaluse kogukonnakeskusena tegutsemiseks.
- Väike-Maarja Valla Raamatukogu Triigi haruraamatukogu kolis aasta lõpus Triigi spordihoonesse ehk rendipinnalt valla hallatavasse majja. Laenutusruumi sisseseadmiseks tehti värvimis- ja elektritöid ning paigaldati uus põrandakate.

Erinevaid remonditöid teostati veel:

Tapa raamatukogu II korrusel toimus keskküttesüsteemi uuendamine, kolme ruumi remont (sh põrandakatete vahetamine) ja osaline valgustite vahetus. Vahetati välja lamellkardinad. Tamsalu raamatukogus remonditi peasissepääs ja uuendati täielikult küllastajate WC. Assamalla

ja Vajangu raamatukogudes uuendati valgusteid. Aaspere sai keskkütte ja Essus remonditi eeskoda, vahetati põrandakate ja värviti seinad. Vergis remonditi raamatukogu katus. Roela rksse paigaldati uus signalisatsioonisüsteem, remonditi varikatus ja trepikäsipuud. Endiselt vajab remonti trepp. Remonditi Vinni-Pajusti rk trepikoja välisseina pragusid, kust vesi läbi tuli. Viru-Jaagupi raamatukogu kolimine alumisele korrusele lükkub edasi, kuid kogu hoonesse paigutati uus küttesüsteem.

LVKRRK-s lõpetati 2020. kevadtalvel aknapaalede remont, sügisel remonditi hoone Laia ja Posti tänava poolne välisfassaad ning ehitati uus rõdupiire. Aasta jooksul vahetati välja ATS keskseade, pööningule ehitati välja uus automaatse tulekahjusignalisatsiooni tsoon, puhastati ventilatsioonisüsteem, ümber ehitati tarbevee soojussõlm.

Hooldusremonti tehti 4.korruse tööruumides (värviti seinad ja laed, puhastati põrandad/vahetati põrandakate).

Remondivajadus:

Vinni-Pajusti raamatukogu vajab kapitaalset remonti (akende vahetus, soojustus, põranda vahetus, siseruumide viimistlus jne). Vajadus on lifti järele.

Järgmisel aastal on vajalik Tapa raamatukogus fassaadi renoveerimine, I korruse ruumide remont, jätkub valgustite vahetus. Jämeda raamatukogu akende vahetus/kapitaalremont on jätkuvalt ootel. Tamsalu raamatukogus jätkuvad remonditööd.

Aseris oleks vajalik väliskoridori remont.

Huljal tuleks vahetada laenutusruumis parkettpõrand ja paigaldada raamatukogu suunaviit. Väike-Maarja VRK põrandakatte vahetus on planeeritud 2021. aasta eelarves.

Garantiiremondi korras vajab väljavahetamist Rakke teenindussaali põrand. Tööd on planeeritud alates 2021. aasta algusesse.

Vihula raamatukokku ei ole teed, inimesed käivad üle muru; välisfassaad on aegunud; välisüks ja aknad on vananenud ning vajavad väljavahetamist.

2.5.1 Juurdepääs liikumispuudega inimesele.

Liikumispuuetega inimestele on tagatud juurdepääs 40-st raamatukogust vaid 14-s. 10-s raamatukogus on juurdepääs osaline või võimalik koos abilisega ning 16-s raamatukogus juurdepääs puudub. Kõige keerulisem on nende raamatukogudega, mis asuvad kortermajades või teiste hoonete kõrgematel korrustel. Ükski lugeja siiski teenindamata ei jää.

2020.a ehitati Tamsalus uus õueala koos kaldteedega. Lepna haruraamatukogu kolis uutesse ruumidesse, kus on kaldteega juurdepääs liikumispuudega külastajatele.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogusse on ratastooliga sissepääs tagatud kaldtee abil, korruste vahel saab liikuda liftiga. Välisuksest sissepääsemiseks vajab ratastoolis inimene siiski sageli abi, sest uks on raske ega avane automaatselt. Hoone arhitektuurist tingituna ei ole välisukse ja -trepi ümberehitamiseks lihtsaid lahendusi.

2.6 Raamatukogu arendustegevused infotehnoloogia valdkonnas

2020.a lõpus oli raamatukogudes raamatukogutöötajate kasutada 88 ja lugejate kasutuses samuti 88 arvutit. Need arvud on veidi väiksemad kui eelmisel aastal, kuid samas kasutavad lugejad raamatukogus arvuteid üha vähem. Ühes raamatukogus ei ole tekkinud üldse vajadust lugejaarvuti järele. Kasutatakse rohkem avalikku WiFi, mis on olemas 90% raamatukogudel, puudub neljal raamatukogul.

Uued tööarvutid said 9 raamatukogu ja lugejaarvutid samuti 9 raamatukogu. Tarkvara uuendati 24-s raamatukogus. Arvutite keskmine vanus on viis aastat, kuid on ka kuni 10-aastat tagasi soetatud arvuteid.

Sõmerul kaasajastati avaliku internetiühenduse seadmeid, mille tagajärjel paranes levi kvaliteet, suurenes kiirus ja kasutusele võeti tõhusamad turvameetmed. Internetiühenduse kvaliteeti parandati veel Vergis, Huljal ja Tamsalus.

Tapa raamatukogus uuendati kogu arvutivõrk (kõik kaablid ja suurem osa võrguseadmeid)

Viru-Nigula VRK-s liideti kõik raamatukogude arvutid keskhaldusega ja domeeniga.

Viru-Nigula VRK kodulehel toimusid arendused, muutus domeen ja ka meiliaadressid. Tapa VRK koduleht läbis väikse uuenduskuuri, saadi toimima Laekvere piirkonna raamatukogude koduleht.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu suurim arendustegevus oli Cleveroni raamatukapi soetamine, mille kaudu saavad lugejad eelnevalt broneeritud raamatud kätte kontaktivabalt ning ööpäevaringselt.

Jooksvalt vahetati välja arvuteid ja monitore, hangiti juurde üks sülearvuti. Enamikus arvutites on kasutusel operatsioonisüsteem Windows 10, AIP arvutites Linux.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu on jätkuvalt ainus koht maakonnas, mis pakub pilvepõlvteenust. Kogu majas on tasuta WiFi võrk.

3 Kogud komplekteerimine ja töötlemine

2020. a juurdekasv:

- 24 387 eksemplari, mida on 1,4% rohkem kui 2019. aastal. Maakonna keskmine juurdetuleku protsent oli 3,7.
- Raamatuid saabus 23 197 eksemplari (2,3% rohkem kui 2019.a)
 - 77,4% sellest ilu- ja lastekirjandust ja see osakaal kasvab iga aastaga (2019.a 72,8%)
 - 4,4% võõrkeelset kirjandust, millest 89,5% (959 eks) olid vene keelsed
- Muid teavikuid (valdavalt mängu) lisandus maakonda 160
- Kustutati: 39 155 eksemplari
 - Kustutati raamatuid 37 079 eksemplari (2019.a 38 828)
 - Kustutati ajakirju 1504 aastakäiku (2019.a 1 706)
- Kogude suurus aasta lõpus: 661 823 eksemplari, sellest 97,7% raamatud
- Keskmine ringlus: 0,8
- Komplekteerimiskulu elaniku kohta: 5,5€ (KOV-ilt 3,4€)

Kõik raamatukogud, peale Tapa valla, kes kasutab raamatukoguprogrammi RIKS, komplekteerivad oma teavikud Lääne-Virumaa Keskraamatukogu vahendusel.

- Maakonna raamatukogude komplekteerimiskulud kokku 327 632 €
 - KOV eelarve 61,3%
 - Riigieelarveline toetus 38,7% (ehk 63,1% KOVi eelarvest)

Keskraamatukogu vahendusel osteti maakonna raamatukogudele teavikuid 234 798 € eest so 70,7% kogu juurdekasvust.

2020.a LVKRR poolt maakonda enim ostetud raamatud:

O. Osolin „Minu esimene elu“	38 eks
M. Raud „Võtku homme mind või saatan“	35 eks
U. Tinnuri „Rabasaar“	35 eks
C. Läckberg „Inglitegija“	33 eks
L. Riley „Päikeseõde“	33 eks

Tapa Vallaraamatukogu ja tema harukogude komplekteerimine, kataloogimine ja rahaline arvestus toimub Tapa Vallaraamatukogu komplekteerija poolt raamatukogus kinnitatud komplekteerimispõhimõtete alusel.

3.1 komplekteerimise põhimõtted ja uuendused (sh e-teavikud)

Komplekteerimispõhimõtetes uuendusi ei olnud. Komplekteerimisel järgiti põhimõtet, et eesti kirjanduse paremik jõuaks lugejateni. Kui teeninduspiirkonnas asub kool või lasteaed, on oluline, et koolilugemise kirjandus ning uuem eesti laste- ja noortekirjandus oleks võimalusel olemas. Komplekteerimisel arvestati valla teiste raamatukogude tellimustega, aga vaadati ka piirkonna elanike arvu ja seda, kas töötatakse osalise- või täistööajaga, raamatute ringluse võimalust ning kasutamist jne. Vallaraamatukogude puhul on põhikogu fond kõige rikkalikum ning seal asuvad ka vähem kasutatud leidvad kallimad teatmeteosed, mida saab vajadusel harukogudesse laenutada. Üldiselt teab iga raamatukoguhoidja oma lugejate eelistusi ning kirjanduse tellimisel lähtutaksegi nendest.

Iga aastaga on tellimustes ilukirjanduse osakaal suurem. Maapiirkonna elanikkond vananeb ja sellega seoses kaob ka otsene vajadus erialase kirjanduse järele, soovitakse pigem meelelahutuslikku kirjandust, st armastusromaane või krimiromaane, vähesel määral lihtsamat populaarteaduslikku kirjandust. RVL-i osatähtsus suureneb.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu komplekteerimisel juhindutakse komplekteerimispõhimõtetest. Aktiivselt tegeletakse järelkomplekteerimisega arvestades lugejate soove ja järjekordade pikkust.

Vähenes kohaliku omavalitsuse eraldatud toetus (-11,8%), suurenes aga riigipoolne teavikute toetus (+11,8%). Riigipoolse toetuse osakaal oli 54,1%.

Aasta jooksul saabus kogudesse 4214 teavikut, nendest 129 muud teavikut (peamiselt laua- ja õuemängud, pusled), neist 80 laste- ja noorteosakonda. Teenindusosakonda saabus 49 erinevat õue- ja lauamängu ning kaardimängu. Laua- ja kaardimänge on nii meelelahutuslikke kui ka erinevaid oskusi arendavaid nt keeleoskus, arvutamine jne.

Kogude ringlus tervikuna oli 2020.aastal 1,6. Osakondade lõikes oli suurim ringlus ilukirjanduse osakonnas (2), järgnes laste- ja noorteosakond (1,35) ning erialakirjanduse osakond (1,32). Kõige vähem ringlevad muusikaosakonna kogud (ringlus vaid 0,35).

-Annetuste osakaal kogude juurdekasvust oli 6,6%

- Raamatuid annetati 1518 eksemplari, mille hulgas on 818 eksemplari „Lugemisisu“ programmi raames saadud lasteraamatut.
- Ajakirju annetati 69 aastakäiku ja ajalehti 25 aastakäiku.
- Auviseid annetati 13 eksemplari.

- kogude kasutatavus ja seosed lugejate sihtrühmadega.

Populaarsed autorid Lääne-Virumaal on oma maakonna kirjanikud: Eha Veem, Urve Tinnuri, Ain Kütt. Üldiselt loetakse palju eesti kirjanike teoseid, kuid raamatukoguti on eelistused erinevad ja mõnel pool eelistatakse hoopis väliskirjandust.

Tabel 6. Raamatute laenutuste edetabel Lääne-Virumaal (Urram+Riks)

	Autor	Pealkiri	Laenutusi
1	Tinnuri, Urve	„Õed“	777

2	Owens, Delia	„Kus laulavad langustid“	657
3	Osolin, Olav	„Minu esimene elu“	624
4	Raud, Piret	„Verihurmade aed“	567
5	Kooli, Piret	„Raivo Järvi. Kõike muud kui kukupai“	538
6	Veem, Eha	„Leskede klubi. Kadunud asitõend“	507
7	Luitsalu, Susan	„Ka naabrid nutavad“	472
8	Uus, Eia	„Tüdrukune“	471
9	Kullerkupp, Ulvi	„Unistades õnnest“	462
10	Tiks, Mihkel	„Krimmi vang. Esimene osa“	407

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu laenutuste edetabelit võib iseloomustada märksõnadega ilukirjandus ja kohustuslik kirjandus (sh jõuab edetabelite tippu põhikooliastme kohustuslik kirjandus). Ilukirjandust loetakse palju ning ühtmoodi hästi loetakse nii eesti kui tõlkekirjandust. Erialakirjanduse osas on edetabelite esiosas endiselt elulood - sedakorda Olav Osolini raamat „Minu esimene elu“, Piret Kooli koostatud „Raivo Järvi. Kõike muud kui kukupai“ ning Einar Elleramaa raamat „Baruto. Rääkimata lood“. Teine populaarne valdkond on psühholoogia, näiteks jõudis edetabelis 6.kohale Marju Karini raamat „Naine: otse ja ausalt“ ning 13.kohale Ingvar Villido raamat „Emotsioonid: inimkonna suurim sõltuvus“.

Tabel 7. Lääne-Virumaa Keskraamatukogu laenutuste edetabel 2020 (raamatud)

Jrk	Autor	Pealkiri	Laenutusi
1	Raud, Piret	Tobias ja teine B	209
2	Uus, Eia	Tüdrukune	172
3	Osolin, Olav	Minu esimene elu	162
4	Kivirähk, Andrus	Tont ja Facebook	149
5	Owens, Delia	Kus laulavad langustid	145
6	Tinnuri, Urve	Õed : romaan	139
7	Kooli, Piret	Raivo Järvi. Kõike muud kui kukupai	137
8	Raud, Piret	Verihurmade aed	131
9	Rowling, J. K.	Harry Potter ja tarkade kivi	122
10	Raud, Eno	Sipsik	119

Laste laenutused on põhiliselt koolilugemise nimekirjadest. Neid nimetusi on ka raamatukogudesse palju hangitud. Rakvere Teatris etendunud „Sirli, Siim ja saladused“ tõstis ka raamatu populaarsust.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogus oli väikelastele laenutatud raamatutest esimese 50 seas eesti autorite teoseid mullusest rohkem: populaarsed autorid on Leelo Tungal, Andrus Kivirähk. Tõlkeraamatutest on 50 seast kõige rohkem on laenutatud looma- ja loodusraamatuid, autoraamatuid, filmiraamatuid.

Tabel 8. Lastekirjanduse laenutuste edetabel Lääne-Virumaal (Urram+Riks)

	Autor	Pealkiri	Laenutusi
1	Kivirähk, Andrus	„Tont ja Facebook“	403
2	Raud, Piret	„Tobias ja teine B“	380
3	Väljal, Silvi	„Jussikese seitse sõpra“	377
4	Raud, Eno	„Sipsik“	326
5	Kivirähk, Andrus	„Sirli, Siim ja saladused“	274

6	Kivirähk, Andrus	„Kaka ja kevad“	255
7	Tomusk, Ilmar	„Kolmanda A kriminalistid“	229
8	Rannap, Jaan	„Nublu“	211
9	Keränen, Mika	„Varastatud oranž jalgratas“	207
10	Raud, Eno	„Kalevipoeg“	194

Tabel 9. *Perioodika laenutuste edetabel Lääne-Virumaal (Urram)*

	Pealkiri	Laenutusi
1	Kroonika	3543
2	Virumaa Teataja	2457
3	Eesti Naine	2037
4	Naisteleht	1932
5	Maakodu	1903
6	Postimees	1673
7	Imeline Ajalugu	1437
8	Kodukiri	1199
9	Õhtuleht	1181
10	Kodutohter	1137

Ajakiri Täheke oli 38-ndal ja Looming 46-ndal kohal.

Tabel 10. *Lääne-Virumaa Keskraamatukogu perioodika laenutuste edetabel*

Jrk	Pealkiri	Laenutusi
1	Burda Style: = Burda Modemagazin. [The English issue]	384
2 *	Lemmik : loomaajakiri kõigile	363
3	Ottobre design : [venekeelne väljaanne)	232
4	Tervis Pluss ajakiri	205
5	Crafts beautiful	180
6	Imeline Ajalugu : ajalooajakiri	172
7	Eesti Naine : suurim kuukiri naistele	126
8	Kodutohter : terviseajakiri kogu perele	122
9	Claycraft : pinch, coil, slab and throw	122
10	Maakodu : aia-, suvila- ja majaomanike ajakiri	119

* Tegu on ühe lugeja rohkearvuliste pikendustega ega näita tegelikult ajakirja suurt populaarsust.

3.1.1 Raamatu komplekteerimine (trükis + e-raamat)

Raamatuid lisandus kogudesse 23 197 eksemplari. Komplekteeriti ainult trükitud raamatuid, e-raamatuid ei komplekteerita seni, kuni puudub vastav laenutuskeskkond.

Raamatutest 77,4% moodustas ilu- ja lastekirjandus. Võõrkeelset kirjandust hangiti 1071 eksemplari (4,4%), sellest 959 eksemplari olid venekeelsed, mille lugejaid on kõige rohkem Tapal, Aseris, Kundas ja Rakveres.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu kogudesse saabus aasta jooksul 4071 eksemplari raamatuid (sellest 226 eksemplari annetustena), raamatu keskmiseks hinnaks oli 12,34€. Saabunud raamatutest moodustas ilu- ja lastekirjandus 69,3% (2019.aastal oli osakaal 63,5%). Võõrkeelsed olid 6,8% saabunud raamatutest (2019.aastal 9,7%), neist omakorda enamus venekeelsed – 65,8% (2019.aastal 75,1%).

3.1.2 Perioodika komplekteerimine

Perioodika tellib iga raamatukogu ise, ainult kultuuriperioodikat tellivad mõned kogud maakonnaraamatukogu kaudu.

Ajakirju lisandus 997 ja ajalehti 241 aastakäiku. Perioodikale kokku kulus 56 131€ ehk 17% kogu komplekteerimise summast.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu perioodika komplekteerimisel on põhimõtteks, et kättesaadav oleks Eestis ilmuv perioodika, v.a. väheväärtusliku sisuga väljaanded. Võõrkeelset perioodikat komplekteeritakse vastavalt vajadusele ja võimalustele.

Ajakirju saabus 195 aastakäiku: osteti 165 ja annetati 30 aastakäiku (15,4% lisandunud aastakäikudest). Kustutati 184 aastakäiku perioodikat (94,4% juurdekasvust) ehk 11 aastakäiku vähem kui saabus.

Võõrkeelsetest ajakirjadest on enim nõutud sisustusajakirjad, neid telliti 7 nimetust. Venekeelse perioodika osakaal aasta-aastalt väheneb.

3.1.3 Auviste komplekteerimine

Auviseid ostis kolm raamatukogu kokku 216€ eest. See summa on poole väiksem kui 2019.a. Juurde tuli auviseid 30, neist peaaegu pooled (13) olid annetused. Aasta lõpus oli maakonnas auviseid 7 933 eksemplari, millest 78% olid audiaalteaavikud.

Auviseid komplekteeris põhiliselt Lääne-Virumaa Keskraamatukogu, kes on neid vähese kasutamise tõttu hakanud vähendama. 2020.a osteti vaid 10 helisalvestist, annetustena saadi 2 auvist. Videosalvestisi ei ostetud. Kustutati kogudest 188 auvist.

LVKRRK kogudes on ligi 61% kogu maakonna auvistest.

3.2 inventuurid, mahakandmised

Eriolukord andis võimaluse inventuuri läbiviimiseks kõikides Tapa ja Rakvere valla raamatukogudes, Haljalas ja Muugas.

Kustutati 39 155 eksemplari (2019.a 40 642 eksemplari)

- Raamatuid: 37 079 eks
- Ajakirju: 1504 aastakäiku
- Auviseid: 534
- Muid teavikuid (mänge): 28

Teavikuid kustutasid fondist kõik raamatukogud. Ometi on ringlus väike (0,8), 1 või üle selle on ringlus vaid kuues raamatukogus.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogus inventuuri ei toimunud, jätkuvalt kanti jooksvalt maha lagunenuid, aegunud ja pikka aega laenutusteta teavikuid. Teavikuid kustutati aasta jooksul 7237 eksemplari: kõige enam oli lagunenuid ja määrduid teavikuid (55% kustutatud teavikutest), liigseid eksemplare oli 41% kustutatud teavikutest.

Kustutusi oli juurdekasvust 3022 (so 71,7 %) eksemplari võrra rohkem. Ringlus oli 1,6.

4. Lugejateenindus ja raamatukoguteenused

Muudatused teeninduskorralduses olid seotud eriolukorraga, mil tavateenused olid piiratud. Lisandus võimalus teavikuid laenutada ja tagastada kontaktivabalt.

2020. aastast avati Viru-Nigula valla raamatukogus Kundas ja Viru-Nigula raamatukogus Omniva postipunktid. Sellest aastast pakuvad kõik selle valla raamatukogud postipunkтитеenust. Juurde tuli värviprinteri/skänneri kasutamise võimalusi ja lamineerimist.

Seoses teenuse kvaliteedi hindamisega viidi läbi rahulolu-uuringuid Lääne-Virumaa Keskraamatukogus, Tapa ja Kadrina vallas ning Vergis. Mitmed lükkasid küsitluse edasi, kuna koroonaaastal ei olnud selleks hea aeg.

Külastajate rahulolu-uuringud:

- Tapa VRK: Üle Tapa valla oli küsimustele vastajaid 217. Kõik vastajad pidasid peamiseks oluliseks teenuseks raamatute ja ajakirjade koju laenutamist. Tähtsal kohal oli raamatukogu poolt korraldavatest üritustest osavõtmine. Olulisel kohal olid ka printimisteenuse ja kohapeal lugemise võimaluse kasutamine. Enamus lugejaid olid rahul ka raamatukogu lahtiolekuaegadega. Kogude koostisega oldi üldiselt rahul, sooviti suuremat uudiskirjanduse eksemplaarsust. Personali teeninduskvaliteediga oldi rahul. Ootustest oli esikohal lai kirjanduse valik ja teisele kohale jäi 24/7 kasutatav raamatukapp. Oodatakse ka huvitavaid kohtumisi, mõnusat ja mugavat ajaveetmise, lugemise ja töötamise kohta, Tamsalusse suuremat parklat.
- Kadrina VRK: Lugejaküsitlusest järeldub, et kogude sisulise valikuga on Kadrina valla elanikud rahul, 10 punkti skaalal 45,3% vastanutest on hinnanud hindega 10. Enamik arvab, et valik on rikkalik, paar vastanut soovisid rohkem õppe- ja akadeemilist kirjandust. Uutest teenustest, mida raamatukogu veel ei paku, soovib 46,5% vastanutest võimalust raamatuid tellida raamatukappi (pakiautomaati), 41,3% soovib e-raamatu laenutamist, 36% iseteenindust, 20,3% innovatsioonilaborit. Lisaks soovitakse laenutada audioraamatuid, CD-d, DVD-d.
- Vergi hk: Rahul oldi teeninduse, lahtiolekuaegade ja raamatukogus toimivate üritustega. Sooviti suveks õue lugemiskohti, lastetuppa rohkem mängimise võimalusi, spordivahendite laenutust.
- Lääne-Virumaa KRK: Küsitlusele vastas 805 lugejat, mis on 12% kogu raamatukogu lugejaskonnast. Peamiste teenustena, mida raamatukogus kasutati, nimetas 97,4% vastanutest väljaannete kojulaenutamist, näituste külastamist (26%) ja raamatukogu üritustel osalemist (21%). 14% vastanutest käib raamatukogus lugemas ajalehti või ajakirju. Suurem osa vastanutest on praeguste lahtiolekuaegadega rahul, kuid rahulolematust tekitavad suvised lahtiolekuajad. Raamatute ja muude väljaannete sisulise valikuga rahulolu hinnati keskmiselt 9 punktiga. 42% vastanutest soovis raamatukappi väljaspool raamatukogu ruume, iseteenindamise võimalust ehk laenutusautomaate 36% ja e-raamatute laenutust 30%. Sooviti kohvikut või toiduautomaati, rohkem mugavaid toole ja lugemisnurki, vaikseid alasid, rohkem ruumi, suuremaid riulivahesid, värskemad interjööri, paremat ventilatsiooni, suuremat parklat jne. Raamatukogu tervikuna hinnati 10-punktilisel skaalal keskmiselt 9,5 punktiga.

4.1 Avaliku teabe kättesaadavaks tegemine

Lugejaarvutite kasutus väheneb iga aastaga. Peamiselt kasutati raamatukogu lugejaarvuteid pangateenuste sooritamiseks, e-posti kasutamiseks, tervisedeklaratsioonide ja tuludeklaratsioonide täitmiseks, printimiseks jne.

Raamatukogudes on olemas kohalikud vallalehed, saab tutvuda kehtestamismenetluse eel tutvumiseks välja pandud detailplaneeringutega, arengukavadega.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogus oli lugejate käsutuses 17 lugejaarvutit. Kõigis teenindusosakonna lugejaarvutites saab kasutada ID-kaarti ja printida, AIPis ja II korrusel on lisaks võimalik skaneerida, andmekandjale salvestada. Raamatukoguhoidja abi ja juhendamist pakutakse e-teenuste kasutamisel. Lasteosakonna lugejaarvutite juures saab kasutada graafikalaudu. Arvutikasutajaid oli 2020.aastal 2963, mis on pea poole vähem kui aasta varem.

4.2 Raamatukogu kasutamine ja teenused. Üldistav ja muutusi näitav kokkuvõte

Kõik selle aasta põhinäitajad olid mõjutatud koroonapandeemiast. Eriolukorra algul oli enamik raamatukogusid suletud. Kuigi üsna pea hakati pakkuma kontaktivaba laenustust, ei ole see võrreldav sellega, kui lugeja saab ise riulitest raamatuid valida. Sageli arvati, et raamatukogu on suletud ja teenust ka ei otsitud.

Raamatukogu külastati harvem, kuid laenutati korraga rohkem. Laenutati ka rohkem lauamänge kui tavaliselt. Mõned maaraamatukogud võitsid omale juurde lugejaid nn koroonapagulaste hulgast: suvekodudesse saabuti varem ja kohalikku raamatukogu kasutati kauem.

Eelisseisus olid need lugejad, kes oskasid kasutada lugejaportaali – soovitud teavikud sai välja otsida ja eelnevalt reserveerida, samuti märksõnade, sarjaandmete jms abil sobivat lugemist otsida.

Eelmisel aastal tõusule pööranud külastused langesid jälle märkimisväärselt.

Raamatukoguteenust kasutas 30,7% elanikkonnast (2019.a 31%). Kõige kõrgem oli see suvituspiirkondades (Võsu 64%, Karepa 61%) ja kõige väiksem Lepnal ja Kiltsis (11%) ning Viru-Jaagupis (17%).

Lääne-Virumaa Keskraamatukogus oli hõlve 40,5% (2019.a 42,1%). Langesid kõik põhinäitajad: lugejate arv 6,4%, laenutuste arv 7% ja külastuste arv 23,7%. Novembris paigaldati raamatukogu sisehoovi 23-kohaline Cleveroni raamatukapp. Ajavahemikul 3.nov-31.dets telliti raamatuid raamatukappi 186 korda, 35 korral võeti kapist teavikuid välja väljaspool raamatukogu lahtiolekuaegu.

Tabel 11

Raamatukogu	Lugejad 2019	Lugejad 2020	Muutus (+-)
Lääne-Virumaa	18 672	18 151	-521
Sh LVKRRK	6491	6081	-410

Kasutajate arv oli teist aastat languses (-2,8%) ja tõusis ainult 12-s raamatukogus.

Kasutajatest 71% olid täiskasvanud.

Rahvaarv maakonnas vähenes 1085 inimese võrra, see kasvas ainult Rakvere vallas.

Tabel 12

Raamatu- kogu	Külastused 2019	Külastused 2020	Muutus (+-)	Virtuaal- külast. 2019	Virtuaal- külast. 2020	Muutus (+-)
Lääne-Virumaa	316 541	246 672	-69 869	255 674	254 787	-887
Sh LVKRRK	88 847	67 876	-20 971	28 988	35 055	6067

Külastused vähenesid 22%. Külastusi oli eelmise aastaga võrreldes rohkem ainult 5-s raamatukogus. Elaniku kohta oli keskmiselt 4,2 külastust (2019.a 5,3). Kõige suurem oli see Jänedal (12,9) ja kõige väiksem Lepnal (1,2).

Veidi enam kui pooled tagastuskasti omavatest raamatukogudest on märkinud selle kasutamise samuti külastuste hulka.

Külastuste vähenemist põhjustasid lisaks pandeemia ka raamatukogude sulgemine kolimiseks ja ehitus-remonditööd raamatukogu ümbruses.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogus oli külastusi ühe elaniku kohta 4,5. 72,6% külastustest olid täiskasvanute külastused. LVKRRK külastused tagastuskasti ja raamatukapi külastusi ei sisalda.

Tabel 13

Raamatu- kogu	Laenut-d 2019	Laenut-d 2020	Muutus (+-)	Päringud 2019	Päringud 2020	Muutus (+-)
Lääne-Virumaa	570 312	542 479	-27 833	4945	4703	-242
Sh LVKRRK	182 824	170 073	-12 751	2020	1679	-341

Laenutused vähenesid 5%. Laenutuste arv tõusis 16-s raamatukogus.

Laenutustest 67,6% oli ilu- ja lastekirjandus (2019.a 66,2%) Viimase nelja aastaga on see tõusnud ligi 4%. Venekeelse kirjanduse protsent laenutustest oli 4,3 (2019.a 5,3%).

Laenutustest oli 47 540 ehk 8,8% kohallaenutused, mida on 3% vähem kui eelmisel aastal.

Kojulaenutustest 10,2% olid perioodika laenutused, kuid mõnede rk-de laenutustest moodustavad need kuni 38%. Üle poolte raamatukogudest laenutavad koju ka ajalehti.

Ühe elaniku kohta oli laenutusi 9,2 (2019.a 9,5) ning laenamissagedus 29,9.

Laenusperioodi pikkus on raamatukogudel väga erinev (14-30 päeva).

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu laenutustest 11,5% olid kohallaenutused, 63,1% ilu- ja lastekirjandus. Võõrkeelse kirjanduse osakaal oli 4,5%, sellest 75% venekeelne kirjandus. Ajakirju laenutati 5251 ehk 3,5% laenutustest. Ühe elaniku kohta oli laenutusi 11,3 (2019.a 11,9).

Infopäringud

Infopäringud registreeritakse jooksvalt raamatukoguprogrammis. 2020.a oli neid 4703 (2019.a 4945). Kuigi kokkuvõttes arv langes, oli paljudes kogudes märgatav päringute kasv, mis tulenes kriisiaja perioodil inimeste pöördumistest seoses piirangutega ja erinevate asutuste töökorraldusega.

Esitatud päringud olid seotud kooli- ja uurimustöödega. Lugejatele otsiti infot taimede ja loomade kohta, koduga seotud rahvapärismuste, vaimse ja füüsilise tervise teemadel. Sooviti teavet küüditamise, galaktikate, religioonide kohta, samuti kordusid küsimused, mis puudutavad perevägivalda ja lastekaitset.

Koroona esimese laine alguses oli rohkelt küsimusi toidu koju toomise, korrusmajade trepikodade desinfitseerimise ja üldse nakkuse leviku kohta. Vajati ka telefoninumbreid, aadresse, rongide väljumisaegu jms.

Tabel 14

Raamatukogu	Virtuaalürituste arv		Virtuaalüritustel osalejate arv		Virtuaalürituste järelvaatajate arv*	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Lääne-Virumaa	0	2	0	0	0	0
Sh LVKRRK	0	0	0	0	0	0

Tabel 15

Raamatukogu	Virtuaalkoolituste arv		Virtuaalkoolitustel osalejate arv		Virtuaalkoolituste järelvaatajate arv*	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Lääne-Virumaa	0	2	0	0	0	0
Sh LVKRRK	0	0	0	0	0	0

*kui järelvaatamine võimaldati peale koolituse toimumist

Tabel 16

Raamatukogu	Virtuaal- näituste arv 2019	Virtuaal- näituste arv 2020	Virtuaalnäituste külastajate arv 2019	Virtuaalnäituste külastajate arv 2020
Lääne-Virumaa	1	2	0	135
Sh LVKRR	0	0	0	0

Virtuaalnäitused toimusid Facebookis: Haljala raamatukogul „Meie kant vanades ajalehtedes“ ja Jäneda raamatukogul keraamikaringi väljapanek „Ahjusoojad küpsetised“.

Tapa raamatukogus toimus ettelugemine veebis 1. klassi õpilastele rahvajutuaasta raames ning luule-muusika põimik emadepäevaks „Mu mõtted on alati Su juures!“ oli kättesaadav läbi Facebooki ja YouTube.

4.3 RVL teenindus

RVL välja – 15 000 (+13%)

RVL sisse – 14 585 (+11%)

Viimasel ajal pidevalt langenud raamatute liikumine kogude vahel tõusis märgatavalt. Kõige aktiivsemini liikusid teavikud vallaraamatukogudes, eeskätt tänu nende töötajate liikumisele. Ühes kogus seisma jäänud kirjandust viidi edasi teistesse harukogudesse. Ajaviitekirjandus, millega polnud kiiret, liikus koos raamatupakkidega. Raamatuid telliti lähimatest raamatukogudest ja maakonnaraamatukogust ning toimetati kohale erinevaid võimalusi kasutades (pereliikmed, vallaametnikud, kolleegid, postiljon, tuttavad). Väljastpoolt maakonda tehti tellimusi Tallinna Ülikooli Akadeemilisest Raamatukogust, Tartu Ülikooli raamatukogust Eesti Maaülikooli Raamatukogult, Eesti Rahvusraamatukogult, Tallinna Keskraamatukogult, Tartu ja Jõhvi raamatukogudest.

4.4 Laste- ja noorteteenindus

4.4.1 Laste-ja noortekirjanduse komplekteerimine

Komplekteerimisel arvestatakse igas vanuses laste lugemishuviga, et kõigile oleks pakkuda nii kooli- kui ajaviitelugemist. Eelistatud on Eesti kirjanike looming ning kooli- ja lasteaia õppekavas olev kirjandus. Komplekteerimisel tuleb jälgida kordustrukke kohustusliku kirjanduse teostest, et vajadusel lagunenud või kadunud raamat asendada. Jälgiti Eesti Lastekirjanduse Keskuse raamatusoovitusi.

Üldiselt leiti, et mitmekülgsem kirjanduse valik ja rohkem eksemplare aitas paremini laste ja noorte lugemisvajadusi rahuldada või oldi rahul sellega, et lastekirjanduse osas üldse oli valikut. Lääne-Virumaa Keskraamatukogu lasteosakonda lisandus 1357 teavikut (2019.a 1274), neist 92% olid raamatud. 81% raamatutest olid ilukirjandus ning 97,2% eestikeelsed. Võõrkeelset kirjandust telliti vähem, kuid laenutati rohkem nii vene kui inglisekeelseid raamatuid. Aimekirjandusest ilmus palju loodusteemalisi raamatuid ja neid laenutati ka kõige rohkem. Aimeramatud vääriskid väärtustamist nende valimisega kooli soovitusliku kirjanduse nimekirja just vaba valikuna. Lugejat huvitava teema alusel oleks võimalus aimeramatud taas laste huviorbiiti tõsta. Perioodikat tellitakse lasteosakonnale põhimõttel, et kättesaadavad oleksid kõik kodumaised perioodilised laste- ja noorteväljaanded. 2020.aasta lisandus kogudesse 22 aastakäiku ajakirju, neist kojulaenutusi oli aasta jooksul 9 väljaandel.

4.4.2 Laste-ja noorte raamatukogu kasutamine

Kui 2019. aastal lastest lugejate ja külastuste arv tõusis, siis aruandeaasta lõpuks olid need arvud taas languses.

Kuigi lapsi registreeriti lugejateks 1% võrra vähem, oli nende osakaal lugejate koguarvust siiski suurem: 29,1% (2019. a 28,6%). Lugejaid oli eelmise aastaga võrreldes rohkem 20-s raamatukogus.

Kõige rohkem vähenesid laste külastused, mis langesid peaaegu 25%.Laste külastused moodustasid 26,8% kõigist raamatukogukülastustest. Külastusi oli rohkem ainult neljas raamatukogus.

Laenutused jätkasid langust ja vähenesid 7,8%, moodustades kõikidest laenutustest 13,3% (2019.a 14,2%). Laenutused kasvasid 19-s raamatukogus.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogus oli lugejatest lapsi 27,4% (2019.a 26,9). Kuigi osakaal kasvas, vähenes laste arv 4,7%. Laenutused vähenesid 9,4%. Kõige suurem laenutajate rühm oli põhikooliõpilased, kelle laenutuste osa oli 65,8%. Lapsevanemad on oluline vahelüli raamatu teekonnal raamatukogust lapseni, nii laenutatakse ligi pooled lasteraamatud täiskasvanute poolt ja seda ikka kohustuslik-soovitusliku kirjanduse nimekirjade alusel.

Külastused, mis 2019. aastal kasvasid, langesid nüüd 32,2%.

Tabel 17

Rmtk	Lugejad 2019	Lugejad 2020	Muutus (+-)
Lääne -Virumaa	5341	5290	-51
Sh LVKRR	1746	1665	-81

Tabel 18

Rmtk	Külast-d 2019	Külast-d 2020	Muutus (+-)	Laenut 2019	Laenut 2020	Muutus (+/-)
Lääne -Virumaa	87 683	65 993	-21 690	71 377	65 873	-5504
Sh LVKRR	22 329	15 152	-7177	22 275	20 197	-2078

4.4.3 Laste-ja noorteteenindus, s.h lugemisharjumuste kujundamine ja arendamine.

2020.aasta eripära andis sügavalt tunda ka lastetöös. Katki jäid „Lugemisisu“ tunnid, kuid lugemispasseide täitmine jätkub uuel aastal ja kokkuvõtted tehakse kevadel.

Ilon Wiklandit tutvustav kohvernäitus jõudis käia ainult kolmes raamatukogus. Siiski jõuti läbi viia ettelugemispäevi, sellele järgnevaid temaatilisi viktoriine, meisterdamisi, joonistamisi, kirjanduslikke orienteerumisi, Nukitsa – tunde ja kohtuda kirjanikega, kelle loominguga eelnevalt alati tutvust tehakse. Laekveres ja Viru-Nigulas jätkati raamatukotiga lasteaia külastamist niipalju, kui see võimalik oli.

- Koduõppest tingituna sattusid lapsed raamatukogusse märgatavalt vähem ja kuna nad vajavad rohkem otsest kontakti ja soovitusi, laenutati ka vähem raamatuid. Vähenes aimekirjanduse laenutamine. Laenutati tuntud kirjanike raamatuid, sest need kõnetavad rohkem. Lasteraamatute riulid paigutati hästi nähtavale kohale, lastele mõeldud lugemisnurgad on sisustatud mugavalt. Olulised on mängulised tegevused, mis seotakse raamatutega, sest tänapäeva lapsed tüdinevad kiiresti, neil peab kogu aeg põnev olema.
- Raamatumaailma avastamine käib koos perega- tullakse koos raamatukokku ja valitakse midagi või teadlikumad vanemad küsivad lapse lugemisoskust arendavat kirjavara ja sobivaid teoseid. Juhtub aga ka nii, et koolikohustuslikku kirjandust käivad koos lastega

valimas vanemad, kes kurdavad et lapsed ei saa loetud tekstidest aru. Tihti tuuakse tagasi läbi lugemata raamatud ja küsitakse midagi kergemat.

- Esimese klassi laste külaskäigu ajal annab hästi tunda, kas laps on varem raamatukogu juba külastanud. Need, kes on raamatukoguga varasemast tuttavad, väljendavad seda suure rõõmu ja elevusega, on enesekindlad ja tahavad ka teistele klassikaaslastele kõike nähtut ja kuuldut tutvustada. Vajalikke tarkusi õpetatakse lastele läbi raamatukogumängu, nii kinnistuvad teadmised paremini. Õpilastega kolm kuud ühes majas veedetud aeg oli Jäneda rk-le sündmusterohke, proovile panev ja õpetlik. Sel perioodil olid raamatukogu ukсед avatud tavapärasest rohkem.
- Eakaaslaste mõju üksteisele on suur. Lapsed oskavad ja julgevad üksteisele raamatusoovitusi jagada. Sõbralt ja klassikaaslaselt võetakse need soovitusel julgelt ka vastu. Laste laenutuste edetabeli eesotsas on need raamatud, mille eksemplaride arv on suurem ning mis on näiteks pandud riiulile „õpetaja soovitab“. Samas on need raamatud, mida lapsed loevad meelsasti, mitte kohustusest. Suvevaheajaks koostati voldikuid lugemiseks sobivate raamatute nimekirjaga.
- Tähelepanuväärne oli kogukonnapraktika võimaldamine Kadrina raamatukogus kohaliku keskkooli õpilastele, mis oli raamatukogule heaks reklaamiks keskkooliõpilaste seas ja kogemuslikuks noortega suhtlemisel.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogus lähtutakse põhimõttest, et igas eas laps on raamatukogu lasteosakonda oodatud, sest vaid nii on lootust mõjutada tema suhet raamatuga ning toetada lugemisharjumust. Samas saab üha selgemaks, et raamatukokku tullakse eeskätt pärast tunde aega veetma, sõpradega suhtlema. Suhtlemine on seejuures omandanud täiesti teistsuguse näo – raamatukogus aega veetvad lapsed vaatavad kaaslaste asemel hoopis telefoniekraani. Väga populaarne on mängimine PlayStationiga.

- Sügisel alustas oma 29. aastaringi kõige pisematele küllastajatele suunatud ettevõtmine - jututare kodustele väikelastele, kus mängitakse ja jutustatakse lauateatri vormis lihtsaid lugusid ka lapsi jutumängu kaasates.
- Raamatukogus toimetamise oskust on aastaid õpetatud 1. klassi lastele raamatukogumängu abil, mis aitab raamatukogus leiduvaid põnevaid varasid avastada ning julgustab iseseisvalt raamatuid valima tulema.
- Projekt „Raamatukotid lähevad lasteaeda“ on end hästi sisse töötanud ning seda mõjutab koroonakriis üsna vähe. Aasta jooksul toimetati lasteaedadesse 26 raamatukotti keskmiselt poolesaja raamatuga igaihes. Projektiga on liitunud seitse lasteaeda.
- LVKRRK on aastaid täiendanud Nukitsa konkursi raamatute hindamist Lääne-Virumaal omapoolse projektiga. Sel aastal kutsuti lapsi lisaks raamatute hindamisele koostama Nukitsa konkursi raamatute põhjal Kahooti keskkonnas interaktiivseid mängu ja nuputamisülesandeid, et hindamisel oleval raamatul rohkem tähelepanu pälvi. Teise variandina pakuti neile, keda nuti-nuputamine ei paelu, võimalust lavastada ja jäädvustada fotole stseen/situatsioon ühe Nukitsa konkursi raamatu põhjal. Projekti käigus loodi 28 mängu ning üks fotolavastus, mida saab vaadata raamatukogu kodulehel.
- Kuuviktoriin on hea vahend suunamiseks lapsi uurima näituste lisamaterjale, infoplakateid ning otsima materjali internetist ja raamatutest.
- Kooliaasta lõpul toimetati koolidesse tubli lugeja tunnistused ning „Staarlugeja“ rinnamärgid.

4.4.4 Laste- ja noorteüritused

Vt ka LISA 4.

2020. aastal andsid tooni rahvajutuaasta, Nukitsa-konkurss, Ilon Wikland 90 ja Tähekese juubel. Viidi läbi kirjanduslikke orienteerumisi, tähistati rahvakalendri tähtpäevi.

- Rahvajutu aasta puhul pandi Tamsalu rk-s selga rahvariided ja loeti lastele eesti rahvajutte. Uhtnas käis külas Piret Päär ja jutustati kohalikke lugusid. Haljalas viidi läbi traditsiooniline Haljala valla kirjandivõistlus, mis oli pühendatud digikultuurile ja rahvajuttudele.
- Nukitsa konkursist osavõtt jäi varasemaga võrreldes vähemaks, sest lapsed loevad ja tunnevad raamatuid vähem. Siiski viidi läbi mitmeid raamatuid tutvustavaid tunde. Jänedal oli tunni staariks 100-aastane „Nukitsamehe“ raamat.
- Kuigi Ilon Wiklandi 90. sünniaastapäeva tähistav kohvernäitus „Pikk-pikk teekond“ jäi kevadise pandeemia tõttu katki, jõudis see kolmes raamatukogus tekitada palju elevust. Uhtna raamatukogus pandi kokku oma kohvernäitus.
- Kadrina lastele kutsuti teatripäeval külla lasteteater Lepatriinu ning korraldati kadripäeva orienteerumine.
- Leivapäeva üritus Haljalas lõppes dekoratiivsete võileibade meisterdamisega, mis polnudki lastele väga kerge ülesanne.
- Viru-Nigula rk-s jätkus populaarne Raamatukoguring.
- Emakeelepäeva puhul pusiti loomade rahvapäraste nimede kallal ja kuulati, kuidas hauguvad, näuguvad jne muude rahvaste loomad. Vinni-Pajusti rk lapsed tutvusid ka Kadri Hinrikuse ootuses tema loominguga, paraku jäi kohtumine ära. Tapale jõudis siiski Anti Saar, Jänedale ja Lehtsesse Jaanus Vaiksoo.
- Tähistati lastekaitsepäeva, Põhjamaade raamatukogunädalat. Ettelugemispäevaks otsiti avaramaid ruume, et oleks võimalik distantsi hoida.
- Eduard Vilde 155. sünniaastapäeva tähistamiseks kuulutati koostöös Laekvere piirkonna raamatukogudega ning Muuga-Laekvere Kooliga välja Simuna kihelkonnakoolide ja Vinni valla koolide õpilastele reisijuttude konkurss, mille parimaid autasustati Muuga mõisas.
- Lapsevanemate eestvedamisel jõuti Uhtnas korraldada mõned kohtumised raamatuklubiga „Väärt laps“, kuhu olid oodatud kõik kodused väikelapsed.
- Viidi läbi lastele lauamängupäevi, lugemismänge, draamamänge, meisterdamise töötubasid. Väike-Maarja raamatukogu läks oma tegevusega majast välja ja pesulõksutegelaste meisterdamise töötuba oli kolme sündmuse lastenurga tegevuseks.
- Lääne-Virumaa Keskraamatukogu laste- ja noorteosakonnas toimus 58 (-27) üritust koolieelikutele ja põhikooliealistele lastele. Koostati 14 (-20) raamatunäitust ja 18 (-1).

4.5 Erivajadustega sihtrühmade teenused

Koduteenindust oli sel aastal rohkem, seda nii kordade, teenuste kui selle kasutajate osas. Valmisolek koduteenindust pakkuda on kõigil raamatukogudel, kuid igal pool pole selle järgi vajadust ja raamatuid toimetavad soovijatele lähikondsed või sotsiaaltöötajad.

Raamatukoguhoidjad on kodukülastusel pakkunud abi nutiseadme kasutamisel ja postipunkti teenuste tarbimisel. Samuti on tehtud kasutajakoolitust internetiteenuste kasutamisel.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu koduteenindus toimub endiselt üle nädala neljapäeviti. Koduteenindust saavate lugejate arv oli aastal jooksul muutuv, sest osad lugejad ei kasuta teenust aastaringelt. Koduteeninduse võimalus kontaktivabalt säilis kogu aasta vältel, sh eriolukorra ajal. Koduteenindusel lugejate (erilugejate) lugejarühm, mis moodustab lugejate

arvust kõigest 0,3%, laenutab kõige intensiivsemalt ja iga koduteeninduse lugeja laenutab keskmiselt 105 teavikut aastas.

Tabel 19

Raamatukogu	Kordade arv	Teenuste arv	Kasutajate arv
Aseri	81	92	6
Kadrina	169	169	19
Karepa	176	176	16
Kiltsi	4	4	2
Lepna	35	35	2
Muuga	6	6	2
Rakke	28	30	7
Saksi	14	14	1
Simuna	6	6	2
Triigi	1	1	1
Venevere	3	3	1
Vinni-Pajusti	12	12	1
Viru-Jaagupi	44	49	5
Viru-Nigula VRK	70	72	8
Väike-Maarja	16	16	5
LVKRR	24	24	17
KOKKU	689	709	95

Tabel 20

Teenused teistele asutustele	Ürituste arv	Osavõtjate arv
Uhtna hooldekodu	3	36
Sääse Hooldekodu	1	5
Kunda Südamekodu	9	108
Kadrina hooldekodu	11	84
Pansionaat „Kuldne sügis“ (Rakveres)	2	19
Rakvere „Lille kodu“	7	58

Raamatukoguhoidjad pakuvad hooldekodude elanikele raamatute laenutamise ja ettelugemise teenust. Eakatega vesteldi erinevatel teemadel, tähistati tähtpäevi temaatiliste ettelugemistega, traditsioonide meenutamisega. Lahendati ülesandeid eakatele suunatud töövihikust „Särts“.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu ettelugemisi pansionaadis „Kuldne sügis“ toimus 2020.aastal kõigest kahel korral, kuna koroonaviiruse tõttu oli hooldekodude külastamine keelatud. 2020.aastal toimus 7 kohtumist erivajadustega noortega Lille Kodus ning kahel korral külastati koos ka raamatukogu. Loeti ette ajakirja Täheke, muinasjutte, lihtsamaid faktiraamatuid, räägiti erinevatel teemadel ja mängiti mängu.

4.6 Raamatukogu kui kohalikkude pärandit jäädvustav, elukestvat õpet toetav ja vabaaja võimalusi pakkuv kultuurikeskkond

2020. aastal korraldasid raamatukogud 566 näitust ja väljapanekut ning 485 üritust, millest sai osa 10 357 inimest. Need arvud on mullusega võrreldes märgatavalt väiksemad, sest pandeemia mõjutas kõige rohkem just seda raamatukogutöö poolt. Kevadel olid raamatukogud suletud ja üritusi ei korraldatud, paljud ei julenud neid planeerida ka sügisesse. Aasta lõppu planeeritud üritused tuli jällegi ära jätta.

Siiski jõudis tegutseda filmi- ja kirjandus- ja kunstiklubi, raamatuklubi, kohtuti kirjanikega, korraldati töötubasid, väljasõite ja loenguid, joogatreeninguid, kontserte, tähistati rahvajutuaastat, digikultuuri aastat ja raamatukogupäevi ning palju muud. Raamatukogud löid kaasa Avatud Rahvamajade ja Maal Elamise päeva programmides. Uhtna raamatukoguga jagati taas ühe perekonna fotoarhiivi, mis rikastas kohalikku kultuuripärandit uue põneva looga.

Maakonna raamatukogudes esinesid:

Indrek Hargla, Mihkel Raud, Jarek Kasar, Tristan Priimägi, Karl Robert Saaremäe (Kadrina), Andres Pulver (Vohnja), Baruto (Rakke), Anneli Lamp, Hinge Kaljund (Viru-Nigul VRK), Urve Tinnuri (Karepa), Ella Kraav ja Aleksei Turovski (Ulvis), Priit Kuusk (Laekvere) ja kohalikud krimikirjanikud Eha Veem ja Ain Kütt (Võsul, Varangul). Haljalas käisid läänemeresoome keelte teadur Miina Norvik, autorid Airika Hallik ja Anu Allikvee.

- Kadrina filmiklubis linastusid filmid: U.E Liiv „Kiirtee põrgusse“, F. Jüssi „Olemise ilu“, K. Pärnamäe „Küla, kus asus linn“, „Talve“ jt. Tähelepanu äratas veinikino Itaalia filmidega. Filmiõhtud toimusid ka Hulja filiaalis. Tapa valla raamatukogudes linastusid filmifestivali „Kino maale“ filmid.
- Kadrina kunstiteemaliste vestlusõhtute sari pälvis palju tähelepanu ja tunnustust, toimus neli üritust teemadel: Modernism ja kaasaegne kunst, Maalikunst: maali analüüs, Kaasaegne maalikunst, 20. saj arhitektuur.
- 2020.a kutsuti Viru-Nigula harukogus ellu raamatuklubi, kus igal kohtumisel võeti arutluse alla varem klubiliikmete poolt välja valitud raamat.
- Rahvajutu aasta puhul toimus Karepal üritus „Toolse lood“, Uhtnas oli külas Piret Päär, kellega koos tähistati ühtlasi ka emakeele päeva. Saksis tutvuti folklorist Ingrid Rütüti kogutud Virumaa pärandiga. Tehti väljapanekuid koduloolistel teemadel ja piirkonnaga seotud inimestest ning raamatunäitusi, mis sai inspiratsiooni Piret Pääri sotsiaalmeedia kampaaniast Rahvajutuaasta väljakutse 11x11.
- Raamatukogud korraldasid väljasõite Oandule ja Sagadi mõisa, Jääaja keskusesse, Elistvere loomaparki, Nukumuuseumisse, NUKU teatrisse ning Pärnu teatrisse (Varangu, Haljala, Laekvere)
- Viidi läbi eakate pidusid, perepäevi, töötubasid ja loenguid: Loodusliku kodukeemia ja näohoolduse töötoad, Looduskosmeetika töötuba (Varangu), loengud „Taimed toiduks ja raviks“ ja „Kalatoodete töötlemine ja toiduks kasutamine“ (Vergi), kaartide ja küünalde kaunistamise töötoad. Raamatukogudes toimus ka jõulueelne käsitöömüük.
- Tapal reisifilmide õhtu, kus Helve ja Viktor Grossmann pakkusid oma nägemust Poolast, Leedust ja Austriast. Kohtuti kunstnikust ümberilmaränduri Anne Rudanovskiga. Sõmerul kuulati P. Vassiljevi reisimuljeid Peruust.
- Roela raamatukogu tähistas 120.sünnipäeva ja selle raames avati pink kauaaegsele raamatukogu juhatajale Valve Nõlvakule.
- Kiltsi raamatukogu avaldas FB lehel iga nädala alguses ühe eesti luuletaja luuletuse.
- Tapa lasteaed tähistas raamatukogus isadepäeva, kus isad-vanaisad said vahelduseks jooksmisele-hüppamisele lastega hoopis raamatuid vaadata-lugeda.
- Sotsiaal- ja humanitaaralade tudengite ja teadlaste inspiratsioonipäev Tartu Nefa Rühma ja Tallinna noorte seminaripäev oli seekord Tapal ja võimaldades ka Tapal end paikkonnana lähemalt tutvustada.
- Raamatukogupäevade avamisel toimus Tapal regivärsilise lugulaulu „Raamatukogude kiituseks ja kaitseks“ esmaettekannet. Ulvis laenutas raamatuid sotsiaaltöötaja Martin Kesamaa, Viru-Nigula valla raamatukogudes vallavanem Einar Vallbaum, vallavolikogu juht Riho Kutsar ning kultuuri- ja noorsootööjuht Keio Soomelt.

Näituste ja väljapanekute põhiteemad olid:

Aadu Hint 110, Jaan Kross 100, Eduard Vilde 155, Andrus Kivirähk 50, Aasta loom nahkhiir, Aasta lind tutt-pütt, Arno Kasemaa 105, August Mälk 120, Palmse valla mehe Riho Lahi sünnipäev, Fred Jüssi 85, Veljo Tormis 90, Voldemar Panso 100, Täheke 60, Rahvajutu aasta, Heiki Vilep 60, Kristiina Kass 50, Kätlin Kaldma 50, Meenutades Heljo Mändi, Nukitsamees 100, Eesti raudtee 150.

Valik näituseid:

- Ella Vikki fotonäitus „Jäälind ja Vesipapp“
- K.-M. Pärteli fotonäitus „Suurlinnahaldjad“
- Katrin Vaheoja fotonäitus „Udu ja valgus Eesti luules“
- Tapa Põllu Kodu erivajadustega elanike loodusfotode näitus
- „Kui mina alles noor veel olin...“ fotod tuntud inimestest noorena ja soliidsemas eas.
- Birgit Vaarandi fotonäitust „Mitmepalgeline meri“
- Tapa harrastuskunstnike näitus „Narrid meis endis“
- Athena huvikooli õpilase Nora kunstinäitus
- Kohaliku kodulooaureija Heili Tarjani maalinäitus eesti rahvapärilisusest pärit üleloomulikest olenditest
- Rahvuslik käsitöö „Eesti triipkood rahvariides“
- Jäned keraamikaringi „Ahjusoojad küpsetised“
- Raamatute ja kellade näitus „Aeg ei peatu“
- „Meie kandi tuntud inimesed – Ingrid Rüütel 85“
- Gerri Orgma autorinukkude näitus
- Mari Tali „Inglimajad“
- „Oi sina mu pesa“ Eesti Nahakunstnike Liidu korraldatud köiteprojekt, mille aluseks on spetsiaalselt Jaan Krossi sünniaastapäevaks koostatud ja kunstnikele köitmiseks välja antud Jaan Krossi ja Ellen Niidu luulevalimik
- „Tarbeklaas ja Eino Mäelt“ Ulvist pärit klaasikunstnik Eino Mäelt 80. juubeliks.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu korraldas 75 üritust (sh 5 kontserti) ning 109 näitust ja väljapanekut. Üritustel osales 2736 inimest, mis on eelnevast aastast 7% vähem.

Jätkati varasemate regulaarsete sarjadega: toimusid mälu treeningud vanemaelastele (11) ja keelekohvik muukeelsetele eesti keele harjutamiseks. Tervisealastest teabepäevadest jõudis toimuda vaid üks.

Kuna perioodil, mil raamatukogu oli suletud, toimus aktiivne kogude puhastamine, saime juunis avada maha kantud raamatute müügi Rakvere keskväljaku promenaadi ääres asuvas kioskis. Müük vältas kogu juunikuu.

Aasta alguses avastasid raamatukogu pakutavad võimalused kabetajad ja maletajad: jaanuaris toimusid raamatukogu saalis Eesti meistrivõistlused Vene kabes, 1. veebruaril aga malesimultaan koolinoortele suurmeister Jaan Ehlvestiga.

Nagu varasematelgi aastatel, püüti ürituste korraldamisel jälgida, et külaliste ja teemade valik vastaks erinevatele sihtrühmadele ja huvidele. Mõned toimunud üritused:

- Kaido Höövelsoni elulooraamatu „Baruto. Rääkimata lood“ esitlus, Urve Tinnuri romaanide "Minevik algab homme" ja "Rabasaar" esitlused.
- Kontsert „Kontrastid“ - Kristina Kriit, Tõnu Kalm, Märten Karm
- Kohtumisõhtud atmosfääriteadlase Jüri Kamenikuga

- Demokraatiatrenn, juhendaja Ave Habakuk. Osalesid Rakvere Gümnaasiumi abiturientide.
- Avalik arutelu „Kuidas luua elurikast keskkonda linnas ja maal?“. Arutelu juhtisid Karin Bachmann, Merle Karro-Kalberg ja Anna-Liisa Unt, Tartu 2024 Euroopa kultuuripealinna projekti Kureeritud Elurikkus idee autorid.
- Kohtumisõhtu kirjanik Susan Luitsaluga.

Mõned toimunud näitused:

- Katrin Ehrlichi illustratsioonide näitus
- Eveli Variku vaibanäitus
- Tiiu Veersalu akvarellinäitus "Aastaajad"
- Urmas Uustali urni- ja maalinäitus
- Jüri Sikka maalinäitus
- Fotonäitused "Aastaring pokudega" ja „Norramaale matkama“
- Rändnäitus „Kodukoha kompass“
- Martin Välliku fotonäitus „Fotod Kuust, otse taevast“

4.6.1 kohalikul tasandil

Peamiselt toimub koostöö kohalikul tasandil. Koostööpartneriteks on lasteaiad, koolid, rahva- ja seltsimajad, muuseumid, eakate klubid, seltsid, kandikogud, vallavalitsused ja teised raamatukogud.

20120. a olid raamatukogude koostööpartneriteks teiste hulgas veel OÜ Jäneda muuseum, Moe piiritustööstuse muuseum, Viru Instituut, Kadrina kirik.

Raamatukogude iga-aastaseks ülesandeks on olnud ka erinevate ankeetide jagamine elanikele, ja sinna juurde kuuluv selgitustöö, saab tutvuda detailplaneeringute ja makettidega.

Raamatukogude ruume kasutavad volikogude komisjonid, korteriühistud, külaseltsid, töötukassa, senioride klubid jt.

Vinni valla raamatukoguhoidjad on Eduard Vilde nimelise kirjandusauhinna žüriis.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu peamised kohalikud koostööpartnerid 2020. aastal olid:

- Rakvere Kultuurikeskus – suvine raamatumüügikiosk keskväljaku promenaadil. Kultuurisündmuste info vahendamine elanikele. Partnerite vahendamine (nt Kabeliit)
- Rakvere Linnavalitsus – näituse „Kodukoha kompass“ avamise ja loengute (demokraatiatrenn abiturientidele ja avalik arutelu „Kuidas luua elurikast keskkonda linnas ja maal?“) korraldamine koos Eesti Koostöö Kojaga. Koduteeninduse korraldamiseks on raamatukogul võimalus kasutada linnale kuuluvat elektriautot.
- Õdede Liit ja Rakvere Haigla – tervisealase teabepäeva „Abivahendite taotlemine“ korraldamine.
- Lääne-Virumaa Puuetega Inimeste Koda, Lääne-Virumaa Vaegkuuljate Ühing – koolituste korraldamine.
- Rakvere Gümnaasium – demokraatiatrenni korraldamine abiturientidele raamatukogus.
- Rakvere lasteaiad – regulaarne raamatukottide viimine lasteaedadesse.
- VIROL – konkursi „Aasta tegu Lääne-Virumaal“ hääletamise korraldamises osalemine. Virumaa Kirjandusauhinna laureaadi valimises osalemine.
- Lääne-Viru Arenduskeskus – osalemine Ideede laadal disaini töötoaga.
- Emakeeleõpetajate ainesektsioon – maakondliku põhikoolide kirjandivõistluse läbiviimine. Ettelugemisvõistluse maakondliku vooru korraldamine.

- Maakonna raamatukogud – ELK „Lugemisisu“ programmi koordineerimine maakonnas, Nukitsa konkursi läbiviimine.
- Virumaa Teataja – meediapartner, kes aitab kajastada raamatukogus toimuvat.

4.6.2 riiklikul tasandil

- Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing – üritustel, koolitustel ja töörühmades osalemine,
- Eesti Lastekirjanduse Keskus - vabariiklikud lasteprojektid (Nukitsa konkurss, ettelugemispäeva võistlugemine, projekt „Lugemisisu“).
- Eesti Rahvusraamatukogu – erialased koolitused.
- ETKA Andras – koolitused, täiskasvanud õppija nädala korraldamine, maakonna tugivõrgustikus osalemine.
- Ungari Instituut - Jacqueline Molnari isikunäitus ja kohtumine Tapa Gümnaasiumi õpilastega
- TYPA trüki- ja paberikunstikeskus - Anne Rudanovski näitus „Seal, kus me kohtusime“, kohtumisõhtu autoriga Tapal
- Eesti Nahakunstnike Liit - näitus „Oi sina mu pesa“, 40 köiteinterpretatsiooni Eesti köitekunstnikelt Tapal
- Viive Noor - kunstinäituste vahendaja Tapal
- Järvamaa Kutsehariduskeskus – erinevate õppimisvõimaluste vahendamine Tapal

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu koostööpartnerid olid veel:

- Eesti Koostöö Koda – näituse "Kodukoha kompass" korraldamine, avamisüritus ja kaasnevate loengute korraldamine.
- Norra Suursaatkond – fotonäituse „Norramaale matkama“ korraldamine.
- Tartu 2024 Euroopa kultuuripealinn – avaliku arutelu „Kuidas luua elurikast keskkonda linnas ja maal?“ korraldamine.
- Kabeliit – kabe meistrivõistluste korraldamine raamatukogus.
- MTÜ Avitus – koostöös psühholoog-kogemusnõustaja Katrin Randrüütiga toimus biblioteraapia testüritus vanemaealistele.
- OÜ Urania – raamatukoguprogrammi Urram, eelkõige lugejaportaali arendusettepanekud ja testimine.

4.6.3 rahvusvahelisel tasandil

Rahvusvahelisel tasandil sel aastal vahetut koostööd ei olnud.

Erineva keele ja kultuuritaustaga inimeste sidususe suurendamiseks tegutses maakonnas kaks keelekohvikut:

- Aseri haruraamatukogu keelekohvik on aja jooksul arenenud oluliseks iganädalaseks traditsiooniks, mille läbiviimisele ja teemade leidmisele aitavad osalejad ka ise aktiivselt kaasa.
- Lääne-Virumaa Keskraamatukogus jätkas tegevust iganädalane keelekohvik, mida viisid läbi raamatukoguhoidjad. Kokku toimus 43 kohtumist, kus tutvuti Eesti kultuuriga, kommetega, ajaloo ja tähtpäevadega ning arutleti päevakajalistel teemadel. Külalistena käisid Samuel Golomb rääkimas kogumisest ja filateeliast ning Marju Saluste reisist Lõuna-Ameerikasse.

4.7 Raamatukogu koolituskeskusena kasutajatele

2020.a viidi läbi 808 individuaalkoolitust ja 200 rühmakoolitust 311 tunni ulatuses 2003-le osalejale. Ka need arvud jäid eelmise aastaga võrreldes väiksemaks.

Koolituste peamised sihtrühmad olid eakad ja lapsed. Eakatele pakuti enamasti arvutialaseid individuaalkoolitusi, õpetati iseseisvalt teavikute reserveerimist ja pikendamist. Suguvõsaurimine oli jätkuvalt populaarne individuaalkoolituste teema, samuti õpetati individuaalselt KOP-i projekti kirjutamist, tutvustati erinevaid andmebaase.

Lastele tehti raamatukoguteenuseid ja kirjandust tutvustavaid rühmakoolitusi, valmistuti õpioskuste olümpiaadiks.

Toimusid erinevad töötoad ja harivad loengud:

Sõmeru raamatukogus toimus seljaterapeut Anne Tipner-Torni praktiline nõuandetund „Seljavalud ja nende põhjused. Seljavaludest vabanemine“. Eripedagoog Lena Jaago viis läbi nõuandetunni lapsevanematele ja pedagoogidele „Mis juhtub, kui lapsed meid tõsiselt ei võta? Laste sotsiaalsed oskused.“

Raamatukoguhoidjate hinnangud on kasvanud raamatukogukülastajate internetikasutuse teadlikkus: ollakse teadlikud valitsevatest ohtudest, eakad pigem küsivad nõu ja siis otsustavad, mida ja kuidas teha. Lapsed ja noored on teadlikumad oma õigustest ja netiketist.

Ka Lääne-Virumaa Keskraamatukogus toimus nii rühma- kui individuaalkoolitusi varasemast vähem. Infootsingu koolitusi korraldati Rakvere Ametikooli õpilastele (4 rühma) ja 7 koolitust interneti kasutamise kohta viidi läbi vaegkuuljatele. Laste – ja noorteosakonnas toimus 21 koolitustundi Ilon Wiklandi elu ja loomingut tutvustava kohvernäituse „Pikk-pikk teekond“ abil, lasteaiarühmadele mõeldud tutvumisretke „Mis rampsus uudist?“, viidi läbi 7 korral.

Individuaalkoolitustunde oli 496, seega 125 koolitust vähem kui 2019.aastal. Peamised koolitusteemad olid: raamatukogu andmebaasid, e-riigi teenused, e-post ja dokumendihaldus ning uue teemana lisandus kaugsuhtluse ja kaugtöövahendite kasutamine (WhatsApp, Skype, Zoom).

4.8 Raamatukoguteenuse turundus ja väljaanded

Eriolukord näitas operatiivsete infokanalite olemasolu vajalikkust. Aasta jooksul lisandus veebileht Laekvere piirkonna raamatukogudele ja kaks sotsiaalmeedia kontot. Valdavalt on vallaraamatukogudel üks veebileht ja tihti ka üks FB konto. Raamatukogud avaldavad infot ka kohalike seltside, kogukonna gruppide ja MTÜ-de sotsiaalmeedia lehtedel. Maakonnas oli kaks raamatukogu, millel ei olnud ühtegi isiklikku infokanalit peale KOV-i veebilehe.

Lugejad saavad ürituste infot ka rahvamaja ja kaupluse stendilt, piirkonna teadetetahvlitelt, e-posti teel, Kultuurikava lehel, raamatukogust. Teavitusi saadetakse ka raamatukoguprogrammi kaudu.

Kohalikes vallalehtedes tutvustati kirjandust, kirjanduspreemia nominente/laureaati, uusi töötajaid, avaldati koduloolisi artikleid, kajastati raamatukogu juubeleid, üritusi, kolimisi. Ilmusid teemakohased teated raamatukogude töökorraldusest eriolukorra ajal ja peale seda, kontaktivabast laenuksest ja tagastuskastide paigaldamistest.

Maakonnaleht Virumaa Teataja tegi persoonilugusid tunnustust saanud raamatukogutöötajatega (Inge Pikkoja, Mervi Lilleoja), kajastas näitusi, üritusi, raamatukogu ajalugu, Lugemisisu programmi jm.

2020. aastal sai Viru-Nigula raamatukogu logo, mis sümboliseerib mitmetasandilist ja vajaduspõhist raamatute valikut valla raamatukogus.

Väljaannete koostamises osalemine:

Sirje Reinula (Jäneda) aitas toimetada raamatut „Jäneda lugu esmamainimisest mõisaaja lõpuni“

Maiga Parksepp (Haljala) koostas ajaloolistest materjalidest 2021. aasta seinakalendri „Haljala raamatukogu 100“

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu peamised kanalid raamatukoguteenuste tutvustamiseks on kodulehekülg, sotsiaalmeedia (peamiselt Facebook, harva ka Instagram) ja kohalikud meediaväljaanded (Virumaa Teataja, Kuulutaja, linnaleht Rakvere Sõnumid).

Raamatukogu sisestab oma sündmuste infot Rakvere kultuurikeskuse hallatavasse Kultuuriaknasse.

Kodulehe vahendusel pääseb lugeja raamatukogu elektronkataloogi Urram ja raamatukogu blogisse „Lugemispäevik“. Samuti on siit lingikogu kaudu kättesaadavad kõik olulisemad vaba juurdepääsuga andmebaasid.

„Lugemispäevik“ on Lääne-Virumaa keskraamatukogu hallatav blogi, mis sisaldab raamatukoguhoidjate raamatututvustusi ja lugemissoovitusi. 2020. aastal tehti blogisse 58 postitust. Lisaks blogile haldab ja täiendab raamatukogu kahte kirjanduslikku kaarti: „Kirjanduslik jalutuskäik Rakveres“ ja „Lääne-Virumaa ilukirjanduses“.

Juunis läbi viidud lugejauuringus pidas muude põhitegevuste kõrval oluliseks põhjuseks külastada raamatukogu näituste vaatamist 26% ja üritustel osalemist 21% vastajaid.

4.9 Andmebaasid

Elektronkataloogi avalikus veebis oli otsinguid 61 720 (Urramis tehtud otsingud kajastuvad alates augustist).

Kodulehe vahendusel pakutakse lugejaile viiteid erinevate raamatukogude elektronkataloogidele ja andmebaasidele, mäluasutuste digikogudele, riigiportaalidele, teistele raamatukogudele, kohalikele mälu- ja kultuuriasutustele.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu töötajad bibliografeerisid Urrami kodulooportaali koduloolist väärtust omavad artiklid ajakirjadest ja kogumikest. Lääne-Virumaa kohalike valla- ja linnalehtede koduloolised artiklid on samuti kättesaadavad DIGAR artiklite andmebaasist kodulooliste märksõnade abil.

Komplekteerimisosakonna töötajad tegelesid andmebaaside korrastamisega st ühildasid, täiendasid ja parandasid teavikukirjeid. Uusi kirjeid loodi 1076, dublikaatkirjeid ühildati 2940.

5. 2021. aasta tegevused

2021.aastal ollakse valmis pakkuma võimalikult head teenust pandeemia tingimustes. Cleveroni raamatukapid saavad Tapa ja Kadrina VRK, pakutakse rohkem telefoni- ja veebinõustamist, laiendatakse koduteenust. Mitu raamatukogu töötab oma arengukavaga, plaanitakse läbi viia teenuse kvaliteedihindamist ja kasutajate rahuloluküsitlusi, uuendatakse raamatukogude veebilehti, parandatakse füüsilist keskkonda.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu 2021.aasta eesmärk on lõpetada arengukava uuendamine, läbi mõelda pikemaajalised eesmärgid ning ümber vaadata teeninduskorraldus. Jätkub töö kogudega et vabanenud ruumi arvelt saaks luua juurde hubaseid istumiskohti lugejatele, uuendada mööblit.

Täienduskoolitusi ja õppereise planeeritakse vastavalt kujunenud olukorrale ja võimalustele. Jätkatakse maakonna raamatukogude veebikohtumistega.

Esimesel võimalusel jätkuvad kontserdid, kohtumisõhtud, koolitused ja teised traditsioonilised üritused ning jätkuvalt tutvustatakse raamatukoguteenuseid ja üritusi väljaspool raamatukogu, tehakse aktiivset koostööd teiste raamatukogude, organisatsioonide ja ettevõtetega.

Koostaja: Lea Lehtmets
Lääne-Virumaa Keskraamatukogu peaspetsialist

Direktor
Kaili Õunapuu-Seidelberg
/allkirjastatud digitaalselt/

LISA 1. Personali koolitus

Raamatukogu nimi	Koolituste arv	Koolitustundide arv (koolituse maht)	Koolituseks kulutatud (€)
Haljala VRK	14	287	497
Haljala	4	28	
Aaspere	1	6	
Karepa	3	18	
Varangu	1	6	
Vergi	2	10	
Võsu/Vihula	2	213	
Võsupere	1	6	
Kadrina VRK	4	24	34
Kadrina	4	24	
Hulja	0	0	
Kihlevere	0	0	
Viitna	0	0	
Vohnja	0	0	
Laekvere RK	9	37	155
Laekvere/Muuga	6	24	
Venevere	3	13	
Rakke RK	9	52	149
Roela rk	5	14	35
Sõmeru rk	5	28	22
Sõmeru	3	16	
Lepna	2	12	
Tapa VRK	27	455	1452
Tapa	12	174	
Assamalla	0	0	
Jäneda	5	25	
Lehtse	3	16	
Saksi	0	0	
Tamsalu	6	234	
Vajangu	1	6	
Tudu rk	2	12	28
Uhtna rk	4	24	48
Ulvi rk	4	50	350
Vinni-Pajusti rk	7	38	302
Viru-Jaagupi rk	3	16	22
Viru-Nigula VRK	16	1028	133
Viru-Nigula VRK (Kundas)	8	680	
Viru-Nigula	3	168	
Aseri	5	180	
Väike-Maarja VRK	13	76	239
Väike-Maarja	6	34	
Kiltsi	3	18	
Triigi	2	12	
Simuna	2	12	
Lääne-Virumaa KRK	29	707	851

LISA 2. Raamatukogutöötajate avalikud esinemised

Inge Pikkoja:

- „Maaraamatukogu tegevused koduloo jäädvustamisel ja tutvustamisel“ Viru Instituudi korraldatud kodu-uurimise päev
- „Robotika võimalused raamatukogus“ LVKRK maakonna raamatukogutöötajatele

Ülle Tamm:

- „Kalade töötlemine ja toiduks kasutamine“ avalik üritus Vergis

Sirje Võsa:

- „Ühe unustatud kunstniku pärand“, Lui Lätti ja tema tütarde Imbi Tombergi ja Tiiu Übi eluloo ja loomingu tutvustamine Tamsalu eakate klubile.
- „Muuseumide ja raamatukogude koostöövõimalused“ Viru Instituudi ja Rakvere muuseumi ühisprojekt muuseumipäeval Tapal.

Mervi Lilleoja:

- Viru-Nigula valla lasteaia Kelluke erialase ja lastekirjanduse tutvustamine

Leigi Kütt-Gistvall:

- „Lääne-Virumaa KRK teenused ja üritused“. Rakvere Eakate Päevakeskuses
- „Kodulooinfo raamatukogudes“ Viru Instituudi Kodu-uurimise päeval

Lea Lehtmets:

- „Vastlakombed“ Lääne-Virumaa Puuetega Inimeste Koja reumaliidus
- „Raamatukoguteenused meil ja mujal“ Rakvere keeleklubis
- „Eesti ja Virumaa rahvarõivad“ Rakvere keeleklubis

Marju Saluste:

- „Reisil Lõuna-Ameerikas“ E. Vildele pühendatud kirjandusliku konkursi "Mööda maad ja merd" lõpetamine Muugas

Tiina Kriisa:

- „Rahvaraamatukogude kvaliteedihindamine“ Väike-Maarja Vallaraamatukogu töötajatele

Reet Tomband:

- „Uudiskirjandusest väikelastele“ Rohuaia lasteaia õpetajatele

LISA 3. Raamatukogude ehitamine, renoveerimine, remondid

Raamatukogu nimi	Teostatud tööd (2020)
Lääne-Virumaa KRK	Aknapalede remont Laia ja Posti tänava poolse välisfassaad remont Uue rõdupiirde ehitus ATS keskseadme väljavahetus Pööningule uue automaatse tulekahjusignalisatsiooni tsooni ehitamine Tarbevee soojussõlme ümberehitamine Hooldusremont 4.korruse tööruumides
Haljala VR Aaspere hk	Keskkitte paigaldamine MTÜ Aaspere Külakoda poolt
Haljala VRK Varangu hk	Esiku ja koridori remont
Haljala VRK Vergi HR	Katuse remont
Tapa VRK Tamsalu hk	Esiku remont Tualettruumi renoveerimine
Tapa VRK	II korruse radiaatorite vahetus ja kolme ruumi remont
Viru-Jaagupi	Uue küttesüsteemi paigaldamine
Vinni-Pajusti	Trepikoja välisseina remont

LISA 4. Laste ja noorteüritused

Raamatukogu	Üritus	Osavõtjate arv
Aaspere	Lauamängude päevad	18
Aseri	Rahvakultuurinädal lasteaias	9
Assamalla	Kadripäev	8
Haljala	Haljala valla kirjandivõistlus	50
	Ilon Wiklandi kohvrilood	152
Hulja	Laste töötuba: 22 korda	156
Jäneda	Uus ja vana Jäneda lossis I-II	22
Jäneda + Lehtse	Kohtumine Jaanus Vaiksooga	45 + 61
Kadrina	Lastehommik „Kivirähk ja Tammsaare“ – raamatukogupäevade raames.	40
Kihlevere	Töötuba-kõrvitsapidu	11
Kiltsi	Meisterdamine pesupulkadest koos lustakate värssidega	12
Laekvere + Muuga	Eduard Vilde 155. sünniaastapäeva tähistamine – reisijuttude konkurss „Mööda maad ja merd“ ja konkursi lõpuüritus Muuga mõisas.	60
Laekvere	Raamatukogunädala üritused – ettelugemispäev „Minu vanaisa nägi kuidas kerkis Munamägi...“ ja klassidevaheline viktoriin „Pipi, Nuki ja teised lemmikud“	60
Lehtse	Oma armsas emakeeles 2x	22
Lepna	Lepna noortelaagri raamatukogu päev	15
Rakke	Ettelugemine lasteaiastele	14
Roela	Emakeelepäeva tähistamine K.J. Petersoni elu ja looming	25
Saksi	Videoõnnitlus Ingrid Rüütlile	14
Simuna	Raamatukogutund – uued eesti lasteraamatud	8
Sõmeru	Lastehommikud kodustele lastele	10
Tamsalu	Trüki- ja Paberimuuseumi töötuba- töö paberiga	18
	Kohtumine lastekirjanik Ilmar Tomuskiga	34
Tapa	Külas lastekirjanik Anti Saar	45
	Ilon Wiklandi tegelusnäitus „Pikk-pikk teekond“ (8 tundi)	147
Tudu	Ristsõnapäev ja lugemismängud	4
Uhtna	Tähekesse sünnipäev	20
	Emakeelepäeva tähistamine Piret Pääriga	110
Ulvi	Põhjamaade kirjanduse nädala raames Lugemine hommikuhämaruses	15
Vajangu	Ettelugemine lasteaias Ansomardi „Jalgsema kitseeide muinasjutud“	8
Varangu	Vastlapäeva tähistamine	8
Viitna	Loovustund Eno Raua „Karumaja“ ainetel	3
Vinni-Pajusti	Külla on tulemas Kadri Hinrikus	34
	Saame sõbraks: Piret Raud	37
Viru-Jaagupi	Nukumajade päev	7
Viru-Nigula (Kundas)	Rahvajutu päev lasteaias	132
	Jututuba	98
Viru-Nigula	Raamatukoguring	116
Vohnja	„Kuidas kuud endale mütsid said“. Räägime talveriietest	5

	E. Raud „Kassid ja hiired“. Räägime kahjuritest	6
Võsupere	Ettelugemispäev Ilmar Tomusk „Vapper siil“ ja meisterdamine sügislehtedega	9
Väike-Maarja	Lastehommikud- hingedeag ja põhjala kirjandus (3x)	41
	Kodukohvikute päeva laste- ja noortekohvik	55
Lääne-Virumaa KKK	Jututare kodustele väikelastele (11 etendust)	321
	Kuuviktoriinid (12 korda)	199
	Progering (11 korda)	73
	Tegelusoriienteerumine	15
	Roti aasta põgenemistuba	197
	Kendama turniir	49
	Ilon Wiklandi maailma avastamine algklassidega kohvernäituse kaudu. (16 klassi, 2 rühma ja peredega 4 korda)	358
	Põhikoolide maakondlik kirjandivõistlus	88
	Suvised sebimised	138
	Kuulimänguturniir	28
	Töötuba „Lukuauguvaade“	156
	Koolivaheaja sebimised: teeme kammkeraamikad, mängime kammipilli	46
	Põhjamaade kirjandusnädal „Põhjala maailmas“ Hommikhämaruses lugemine	23
	Lasteaednike hommik lasteraamatutega	10
	Päkapiku töötuba	40

LISA 5. Raamatukoguteeninduse maakondliku koordineerimise ülesannete täitmine

Aasta vältel külastasid maakonnaraamatukogu direktor, peaspetsialist ja komplekteerimisosakonna juhataja viit maakonna raamatukogu, kus tutvuti ruumide olukorra ja teenindusega, postipunktide töö korraldusega, komplekteerimispõhimõtetega ja -rahastusega. Nõustati raamatukoguprogrammi URRAM ja kvaliteedihindamise läbiviimise osas.

Lasteosakonna juhataja vahendas infot ERÜ, ELK ja maakonna rahvaraamatukogude vahel, koordineeris lasteprojekte (Wiklandi näituse liikumine maakonnas, Nukitsa konkurss, Lugemisisu programm).

Koroonaviirusest ajendatuna hakati korraldama regulaarseid veebikoosolekuid, kus jagati jooksvat infot ja arutati päevakorralisi küsimusi ning probleeme. Koroonaviiruse leviku esimese laine järel viidi läbi küsitlus, milles uuriti raamatukoguhoidjate tagasisidet koroonakriisis hakkamasaamisele, tulevikuplaane ning koolitus- ja arendussoove juhuks, kui raamatukogud peaksid taas teenuseid ümber korraldama.

2020.aasta algul saadeti kõikidele omavalitsusjuhtidele traditsiooniline eelnevat aastat kokku võttev ülevaade nende omavalitsuste raamatukogude tööst.

2021.aastal jätkuvad regulaarsed veebikoosolekud, täiendkoolituste ajakava ning vorm sõltub koroonaviiruse levikust ja kehtivatest piirangutest. Eesmärgiks on aasta teises pooles korraldada ka eelmisel aastal ära jäänud õppereisid.